

Aikuisten perusopetus Opetussuunnitelma 2020

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Opetuksen järjestämisen lähtökohdat	5
3	Aikuisten perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	7
4	Ohjaus ja opiskelun tuki	8
5	Opiskeluhoolto ja kurinpidollisten keinojen käyttö	10
6	Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi	10
7	Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus.....	14
7.1	Oppiaineet lukutaitovaiheessa.....	14
7.1.1	Äidinkieli ja kirjallisuus.....	14
7.1.2	Matematiikka	21
7.1.3	Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus.....	24
7.1.4	Ympäristö- ja luonnontieto.....	27
7.1.5	Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	29
7.1.6	Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit.....	32
7.2	Oppiaineet alkuvaiheessa	34
7.2.1	Äidinkieli ja kirjallisuus.....	34
7.2.2	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	35
7.2.3	Vieras kieli.....	44
7.2.4	Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä.....	44
7.2.5	Matematiikka	47
7.2.6	Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus.....	52
7.2.7	Ympäristö- ja luonnontieto.....	56
7.2.8	Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	59
7.2.9	Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit.....	62
8	Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus.....	66
8.1	Oppiaineet päättövaiheessa	66
8.1.1	Äidinkieli ja kirjallisuus.....	66
8.1.2	Suomen kieli ja kirjallisuus.....	67
8.1.3	Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	75
8.1.4	Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet.....	82
8.1.5	Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä.....	83
8.1.6	Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä.....	86
8.1.7	Matematiikka	92
8.1.8	Uskonto	99
8.1.9	Elämäkatsomustieto	102
8.1.10	Historia	105

8.1.11	Yhteiskuntaoppi.....	109
8.1.12	Fysiikka.....	114
8.1.13	Kemia.....	117
8.1.14	Biologia.....	120
8.1.15	Maantieto	125
8.1.16	Terveystieto	129
8.1.17	Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	133
8.1.18	Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit.....	135
8.1.18.1	Liikunta.....	135
8.1.18.2	Tieto- ja viestintätekniikka	138
LIITE 1 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun asetuksen 5 ja 7 §:n muuttamisesta.....		140
LIITE 2 Aikuisten perusopetuksen tuntijako		144

1 Johdanto

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu kaikille niille, jotka suorittavat perusopetusta oppivelvollisuusiän jo päätyttyä. Aikuisten perusopetus sisältää kaksi vaihetta: alkuvaiheen ja päättövaiheen. Tarvittaessa alkuvaihe sisältää myös lukutaitovaiheen (tai osan siitä), mikäli opiskelijalla ei ole luku- ja kirjoitustaitoa tai taito on puutteellinen. Aikuisten perusopetuksen järjestäminen pohjautuu vahvasti opintojen henkilökohtaistamiseen. Opiskelijan aiempi osaaminen luetaan hyväksi aikuisten perusopetuksessa.

Aikuisten perusopetus on osa aikuiskoulutusjärjestelmää ja tämän vuoksi aikuisten perusopetuksessa käytetään käsitettä opiskelija oppilaan sijaan. Opiskelijalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, opintojen ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa aikuisten perusopetuksen ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä opetuksen kansallisten tavoitteiden ja sisältöjen että paikallisesti tärkeinä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmaisussa ja toteuttamisessa. Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksessa laaditaan vuosittain opetussuunnitelmaan perustuva lukuvuosisuunnitelma, jossa määritellään mm. kulloinkin tarjolla olevat valinnaiskurssit sekä ryhmäkohtainen jaksotussuunnitelma.

Tämä paikallinen opetussuunnitelma on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, Määräykset ja ohjeet 2017:9a) kanssa. Tässä opetussuunnitelmassa on huomioitu myös arviointia koskeva muutosmääräys (OPH 559-2020). Aikuisten perusopetuksessa noudatetaan perusopetuslakia (628/1998), perusopetusasetusta (852/1998) sekä asetusta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (135/2017). Muita opetusta ja toimintaa Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksessa määrittäviä ohjeita ovat

- laatujärjestelmän mukaiset prosessikuvaukset ja toimintaohjeet
- järjestyssäännöt
- opiskeluhoitosuunnitelma
- ohjaussuunnitelma
- huoliohjeet
- opiskelijoiden kriisisuunnitelma
- suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- opiskelijoiden päihteidenkäytön ehkäisysuunnitelma
- suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvät menettelytavat.

Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksessa tehdään yhteistyötä Gradia lukiot -tulosalueen aikuislukion kanssa. Aikuislukio järjestää aikuisten perusopetusta iltaopiskeluna. Yhteistyö laajentaa mm. opiskelijoiden mahdollisuutta valita kursseja yksilöllisesti aikuislukion tarjonnasta.

2 Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

Aikuisten perusopetus on tarkoitettu niille oppivelvollisuusiän ylittäneille, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai joilla on tarve täydentää perusopetuksen tutkintoaan tai korottaa oppiaineiden arvosanoja. Kohderyhmässä on opiskelutaustaltaan ja valmiuksiltaan erityyppisiä opiskelijoita.

Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksen kohderyhmät ovat

- yli 17-vuotiaat maahanmuuttajataustaiset, jotka tarvitsevat perusopetuksen päättötodistusta ja opiskeluvaihtoehtoja jatkaakseen opintoja toisella asteella
- yli 17-vuotiaat maahanmuuttajataustaiset, jotka heikon peruskoulutuksensa takia tarvitsevat erityisesti perusopetuksen alkuvaiheen opetusta, kuten luku- ja kirjoitustaitoa sekä maattisia valmiuksia
- muut yli 17-vuotiaat, jotka ovat keskeyttäneet peruskoulun ja joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus
- aikuiset, jotka opiskelevat yhtä tai useampaa oppiainetta aineopiskelijana ja/tai haluavat korottaa perusopetuksen arvosanoja

Aikuisten perusopetuksessa opiskelija voi

- suorittaa perusopetuksen oppimäärän
- suorittaa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tai sen osia
- suorittaa alkuvaiheeseen sisältyvän lukutaitovaiheen tai sen osia
- suorittaa perusopetuksen oppiaineita tai niiden osia kursseina
- korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja.

Opiskelijan henkilökohtainen opintopolku rakennetaan joustavasti ja yksilöllisesti ottaen huomioon aikaisempi koulutus ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan. Opiskelijan lähtötaso määritellään ja opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma.

Opiskelija voi sisällyttää henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa mm. Gradia lukiot -tulosalueen aikuislukion kurssia ja Gradia Jyväskylän ammatillisten tutkintojen opintoja. Lisäksi opiskelija voi sisällyttää opintoihinsa työelämään tutustumisjaksoja.

Lukutaitovaiheen sekä alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä nelivuotinen. Tarvittaessa opintoihin voi käyttää enintään viisi vuotta.

Aikuisten perusopetuksessa kurssin kesto on 28 oppituntia (oppitunnin pituus on 45 minuuttia). Opetusta voidaan järjestää myös etäopetuksena.

Aikuisten perusopetuksen arvoperusta koostuu neljästä teemasta:

1. *Opiskelijan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen*
2. *Ihmisyyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia*
3. *Kulttuurinen moninaisuus rikkautena*
4. *Kestävän elämäntavan välttämättömyys*

Arvoperustan teemat näkyvät erilaisissa tapahtumissa, juhlissa ja projekteissa. Lukuvuosittain keskitytään johonkin teemaan, jota painotetaan opetuksessa.

Aikuisten perusopetuksen oppimiskäsityksen mukaan opiskelija on aktiivinen toimija opinnoissaan. Hän suunnittelee opiskeluaan, asettaa sille tavoitteita ja arvioi toimintaansa. Ajattelutaitojen monipuolinen harjoittaminen sekä kielen, kehon ja eri aistien käyttö ovat oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla opiskelija oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan.

Koska oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten opiskelijoiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa, opiskelijan tahto toimia vuorovaikutuksessa ja halu kehittää yhdessä toimimisen ja oppimisen taitoja on olennaista. Yhdessä oppiminen edistää opiskelijoiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja. Se antaa mahdollisuuden harjoitella rakentavaa ja avointa keskustelua, perustella omia kantoja ja arvioida niitä kriittisesti. Se lisää herkkyyttä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Kielitaito on keskeinen oppimisprosessin resurssi: opiskelija käyttää kielitietoisuuttaan sekä eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Aikuisella opiskelijalla on elämäntilanteesta riippuen myös monia muita rooleja, joissa hän voi kartuttaa ja harjoitella opintoihin sisältyviä tietoja ja taitoja. Opiskelijoita ohjataan myös arvioimaan toimintansa seurauksia ja vaikutuksia muihin ihmisiin ja ympäristöön.

Aikuisopiskelijan aiemmat tiedot, taidot ja opiskelukokemukset vaikuttavat oppimistilanteisiin ja opiskelijan käsityksiin itsestään oppijana. Taito ja tahto arvioida ja tarvittaessa muuttaa omia odotuksia, käsityksiä sekä totuttuja toimintatapoja luo edellytyksiä tulokselliselle oppimiselle. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ja realistinen ohjaus ja palaute vahvistavat opiskelijan myönteistä minäkuvaa, pystyvyyden tunnetta ja itsetuntoa sekä luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Myönteiset tunnekokemukset, opintosisältöjen merkityksellisyys, oppimisen mielekkyyden ja ilon kokemukset sekä uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista pitkäjänteisesti. Oppimiskokemukset vaikuttavat opiskelijan tapaan suhtautua opiskeluun ja hänen tavoitteisiinsa sekä valitsemiinsa opiskelutapoihin.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Opiskelijaa ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppiminen näkyy muutoksena ajattelu- ja toimintatavoissa kuten opiskelutekniikoiden kehittymisenä, uusina tietoina ja taitoina sekä elämän hallinnan paranemisena. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Aikuisten perusopetuksen eri oppiaineiden opetuksessa kehitetään opiskelijoiden oppimaan oppimisen taitoja.

Oppimiskäsitys huomioidaan jokaisen opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa. Ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan ja koulutuspäällikön yhteistyönä seurataan opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman toteutumista.

3 Aikuisten perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Aikuisten perusopetus on osa yleissivistävää opetusjärjestelmää, osa aikuiskoulutusjärjestelmää ja osa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusjärjestelmää. Perusopetus tarjoaa mahdollisuuden oppia perustaitoja ja laajentaa yleissivistyksen perustaa sekä antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Omien vahvuuksien löytäminen ja tulevaisuuden suunnittelu ovat keskeinen osa aikuisten perusopetusta. Perusopetus rakentaa opiskelijoiden myönteistä identiteettiä ihmisinä ja oppijoina.

Aikuisten perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta, joka edistää yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia. Sosiaalinen pääoma muodostuu ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Perusopetuksen tehtävänä on ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Perusopetus tukee opiskelijoiden yhteiskuntaan integroitumista ja maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kotoutumista antamalla opiskelijoille riittävät kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet. Aikuisten perusopetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota opetuksen työelämäyhteyksiin, työelämätaitoihin ja työllistymistä tukevien valmiuksien kehittämiseen. Perusopetus edistää sukupuolten tasa-arvoa. Se kannustaa yhdenvertaisesti eri sukupuolia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.

Aikuisten perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja tukea opiskelijoita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa ja säilyttämisessä. Perusopetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Aikuisten perusopetuksessa otetaan joustavasti huomioon yhteiskunnalliset muutokset ja ajankohdaiset asiat. Globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti.

Aikuisten perusopetuksen tavoitteena on laaja-alainen osaaminen. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat

- *Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)*
- *Kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2)*
- *Arjen taidot (L3)*
- *Monilukutaito (L4)*
- *Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)*
- *Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)*
- *Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7).*

Tässä opetussuunnitelmassa olevissa eri oppiaineiden opetuksen tavoitteet -taulukoissa on lyhenteillä L1 – L7 viitattu ylläoleviin laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksessa painotetaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteista erityisesti työelämätaitoja ja yrittäjyyttä. Opiskelijoille mahdollistetaan monipuolinen tutustuminen ammatillisiin aloihin sekä työelämään. Yhteistyötä tehdään myös VALMA-koulutuksen (ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus) kanssa, jonne perusopetuksen opiskelijan on mahdollista siirtyä joustavasti perusopetuksen jälkeen tai sen aikana.

Toinen painopistealue on kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus. Perusopetuksen opiskelijat ovat suurimmaksi osaksi maahan muuttaneita ja edustavat monia eri kulttuureja ja kieliä. Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksen kieliohjelmaan kuuluu pakollisia suomen kielen tai suomi toisena kielenä -opintoja 11 kurssia. A-kielenä opiskellaan englantia, jota on 8 pakollista kurssia. Myös toista kotimaista kieltä, ruotsia, on 8 pakollista kurssia. Opiskelijan on mahdollisuus saada vapautus ruotsin opiskelusta, mikäli sen opiskeleminen olisi hänelle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen kohtuutonta.

4 Ohjaus ja opiskelun tuki

Ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan. Ohjauksen tavoitteena on lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia ja oppimaan oppimisen taitoja ja vahvistaa ja tukea opiskelijaa niin, että hän osaisi tehdä itseään koskevia elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisesti elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Ohjaus perustuu siten opiskelijan tarpeisiin ja tavoitteisiin ja sen sisällöt vaihtelevat näiden mukaisesti. Ohjausta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä muiden viranomaisten erityisesti maahanmuuttajatoimijoiden kanssa.

Ohjauksessa tehdään konkreettinen jatko-opintosuunnitelma, jossa kuvataan uratoiveet, perusopetuksen jälkeinen koulutukseen tai työelämään hakeutumisen suunnitelma ja mahdollinen varasuunnitelma. Ohjauksen avulla opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Ohjaus järjestetään henkilökohtaisena sekä pienryhmä- ja ryhmämuotoisena ohjauksena. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelija voi keskustella opintoihin, koulutus- ja ammatinvalintoihin sekä tulevaisuuteen ja elämäntilanteeseen liittyvistä kysymyksistä.

Opiskelijan kokonaisvaltainen ohjaus on koko oppilaitoksen yhteinen tehtävä. Päävastuu uraohjauksesta on opinto-ohjaajalla. Perusopetuksen ryhmäohjaajalla on päävastuu opintojen etenemiseen ja opiskelutaitoihin kuuluvasta ohjauksesta. Muu henkilöstö osallistuu ohjaukseen osaamisalueidensa mukaisesti. Aikuisten perusopetuksen ohjauksessa noudatetaan Jyväskylä Gradian ohjaussuunnitelmaan kuvattuja toimintatapoja opiskelun eri vaiheissa ja hyvän ohjauksen kriteerejä.

Aikuisten perusopetuksessa opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, joka ohjaa opiskelijan tiedollista ja taidollista kehittymistä koko opintojen ajan. Suunnitelmassa jäsennetään opiskelun tavoitteet ja arvioidaan niiden saavuttamiseen kuluva aika. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma perustuu opiskelijan valmiuksiin ja tavoitteisiin, ja siinä otetaan huomioon hänen aikaisemmat opintonsa tai muulla tavoin hankitut tiedot ja taidot sekä elämäntilanne. Opiskelijan tieto- ja taitotason arviointiin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuksen päättövaiheeseen siirtyäessä kiinnitetään huomiota siihen, että opiskelijalla on riittävät opiskelutaidot sekä sellainen

opetuskielen hallinta, että hän selviytyy opinnoista. Jos opiskelijan on tarkoituksenmukaista suorittaa vain lukutaito- ja/tai alkuvaiheen opintoja, hänet voidaan ohjata tämän jälkeen muuhun soveltuvaan koulutukseen. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma laaditaan opiskelijan, opinto-ohjaajan ja opettajien yhteistyönä ja sen toteutumista arvioidaan koulutuksen ajan. Suunnitelman laatimisessa tehdään tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä myös opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista.

Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritellään:

- aikaisempi koulutus Suomessa ja/tai muualla, erityisesti aikaisemmin suoritettut perusopetuksen opinnot ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus tai muu kokemus
- suomen/ruotsin kielen taito ja muu kielitaito sekä kielenopiskeluvalmiudet
- hyväksi luettavat kurssit ja/tai oppimäärät
- aikuisten perusopetuksen aloitusvaihe (lukutaitovaihe, muu alkuvaihe vai päättövaihe)
- suoritettavat kurssit
- mahdolliset muissa oppilaitoksissa toteutettavat opiskelu- ja/tai tutustumisjaksot ja/tai työelämään tutustumisjaksot
- arvioitu opiskelu aika
- opiskeluolosuhteet, opintojen suorittamistavat ja mahdolliset erityiset opetusjärjestelyt
- opiskeluvalmiudet ja mahdollinen tuen tarve
- jatko-opinto- ja urasuunnitelma.

Aikuisten perusopetuksessa opetus ja tuki järjestetään kunkin opiskelijan ja opetusryhmän erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet huomioon ottaen. Opiskelijalla on oikeus saada oppimiseensa tukea, kuten eriyttämistä, tukiopetusta tai osa-aikaista erityisopetusta. Tuen tarpeen taustalla voi olla esimerkiksi kielellinen, matemaattinen, motorinen tai tarkkaavaisuuden häiriö. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen, traumaattisiin kokemuksiin tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi. Keskeistä on valita kullekin opiskelijalle sopiva opetusryhmä sekä tehdä tarvittaessa ajoissa ryhmämuutoksia.

Opetusta eriyttämällä otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, opiskelijoiden kieli- ja kulttuuritausta sekä opetuskielen osaamisen taso. Yhtenä eriyttämisen menetelmänä voidaan käyttää opiskelun erityisten painoalueiden määrittelyä, jolloin opiskelija keskittyy niiden opiskeluun. Tavoitteena on auttaa opiskelijaa ottamaan haltuun opinnoissa etenemisen kannalta välttämättömät sisällöt. Opiskelijaa autetaan ymmärtämään opetuksen tavoitteet ja merkitys. Huomiota kiinnitetään oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opettaja arvioi ja antaa kannustavaa palautetta opiskelijoidensa edistymisestä sekä suunnittelee opetuksen, oppimisympäristöt ja mahdolliset tukitoimet. Yksilölliset tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Tuen tarpeen tunnistaminen pohjautuu opiskelijan omiin, opettajien, ja muun henkilöstön havaintoihin sekä erityisopettajan tekemään arviointiin. Opiskelijaa tuetaan myös opinto-ohjauksen, muun ohjauksen ja opiskeluhuollon keinoin. Keskeistä on aineenopettajan, ryhmäohjaajan, opinto-ohjaajan, opiskeluavustajan ja muun henkilöstön tiivis yhteistyö. Opiskelija ohjataan tarvittaessa myös muiden toimijoiden tukitoimien piiriin.

Opiskelijat osallistuvat koulun toimintakulttuurin kehittämiseen mm. järjestämällä juhlia, tapahtumia, teemapäiviä ja retkiä. Opiskelijaryhmät valitsevat keskuudestaan edustajan koulutuspäällikön ja opiskelijoiden välisiin säännöllisiin palaute- ja kehittämiskeskusteluihin. Myös aikuisten perusopetuksen opiskelijat osallistuvat Viitaniemen hyvinvointiryhmän toimintaan.

Aikuisten perusopetuksessa tehdään tiivistä yhteistyötä TE-palveluiden, kotoutumispalveluiden, vastaanottokeskusten, muiden kotoutumiskoulutusta sekä aikuisten- ja oppivelvollisten perusopetusta järjestävien organisaatioiden kanssa.

5 Opiskeluhoolto ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden opiskeluhoitoa määrittää Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), jonka nojalla opiskelijalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoito. Opiskeluhoillon tarkoituksena on varmistaa opiskelijoiden yhdenvertainen mahdollisuus oppimiseen ja hyvinvointiin sekä huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista ja opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Tavoitteena on ongelmien ehkäisy ja tarvittavan tuen järjestäminen mahdollisimman varhain. Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena. Perusopetuksen opiskelijan opiskelijahuolto noudattaa Gradia Jyväskylän yhteisestä opiskeluhoitosuunnitelmaa, jossa on kuvattu opiskeluhoillon tarkemmat tavoitteet ja toimenpiteet.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat toimintakulttuurin kehittäminen, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opiskelijalle voidaan kurinpidollisena keinona antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa koulusta enintään yhdeksi vuodeksi. Perusopetuksessa noudatetaan koko Gradia Jyväskylälle sovittuja kuripitokäytänteitä, jotka on kuvattu järjestyssäännöissä sekä suunnitelmassa kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

6 Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuslain ja -asetuksen mukaan arvioinnilla on kaksi tehtävää: 1) ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää opiskelijan itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi) sekä 2) määrittää, missä määrin opiskelija on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Arvioinnissa noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Arviointi on yhdenvertaista.
- Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta.
- Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista.
- Arviointi on monipuolista.
- Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin.
- Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan edellytykset.

Opettaja selvittää jokaisen kurssin alussa opiskelijoille oppiaineen tavoitteet ja arvioinnin periaatteet. Opettaja antaa opiskelijalle monipuolista palautetta päivittäisessä työskentelyssä osana opetusta. Tärkeää on myös opiskelijoiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa sekä oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Opiskelijan itsearviointi tai vertaisarviointi eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan. Formatiivista arviointia ei tarvitse dokumentoida.

Summatiivinen arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Arviointi tehdään vertaamalla opiskelijan osaamista aikuisten perusopetuksessa määriteltyihin arvioinnin kohteisiin tai päättöarvioinnin kriteereihin. Opiskelijoita ja heidän suoriutuksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu opiskelijan persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina opiskelijaa opettanut opettaja. Summatiivinen arviointi tehdään jokaisen kurssin päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Opettaja dokumentoi arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat opiskelijan summatiiviseen arviointiin.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kerää tietoa opiskelijoiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Opiskelijat voivat osoittaa osaamistaan heille soveltuvoin tavoin. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että opiskelija ymmärtää tehtävänannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Oppimisvaikeudet otetaan huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Maahanmuuttajien ja vieraskielisten opiskelijoiden arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kielitausta, suomalaisen opiskelukulttuurin tuntemus sekä kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa käytetään monipuolisia, joustavia ja opiskelijan tilanteeseen sovitettuja arviointitapoja, jotta opiskelija voi osoittaa osaamisensa oppiaineissa mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta. Arviointi kohdistuu opiskelijan oppimiseen ja työskentelyyn ja perustuu opiskelijan antamiin näyttöihin. Aikuisten perusopetuksessa ei arvioida käyttäytymistä.

Aikuisille tarkoitetussa perusopetuksessa edetään vuosiluokattomasti. Opiskelija suorittaa henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvia kursseja edeten kurssista toiseen. Kun opiskelija on perusopetuksen alkuvaiheessa suorittanut hyväksytysti kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat opinnot jossakin oppiaineessa tai muutoin saavuttanut tavoitteena olevan osaamisen, hän voi siirtyä joustavasti opiskelemaan näiden oppiaineiden päättövaiheen kursseja.

Opiskelijan opinnoissa etenemistä tarkastellaan säännöllisesti. Päättövaiheeseen ohjaamisessa kiinnitetään huomiota siihen, että opiskelijalla on riittävät opiskelutaidot sekä sellaisen kielen hallinta, että hän selviytyy opinnoista.

Opiskelijan lähtötaso arvioidaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman määrittämiseksi. Arviointi tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten, kuten kotouttamisesta ja/tai työ- ja elinkeinohallinnosta vastaavien viranomaisten kanssa. Mahdollinen osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan ja opiskelijan osaamista vastaavat kurssit hyväksiluetaan. Kun opiskelijalle luetaan hyväksi opintoja muista suomalaisista oppilaitoksista, pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Eri vaiheille tuntijakoasetuksessa säädetty vähimmäiskurssimäärä ei velvoita kaikkien kurssien suorittamiseen, vaan asettaa tason, joka tulee kussakin opintojen vaiheessa saavuttaa.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen ja siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen suoritettujen kurssien arvioidaan merkinnöillä S=suoritettu tai Hyl=hylätty. Poikkeuksena tästä on terveystieto, joka arvioidaan numeroarvosanalla, mikäli se suoritetaan alkuvaiheessa.

Päättövaiheen arvioinnin tehtävänä on määrittellä, miten opiskelija on aikuisten perusopetuksen päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana (4 – 10) kuvaa opiskelijan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Kurssin arvosanalla kuvataan, miten opiskelija on saavuttanut ko. kurssilla oppiaineen opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskelijan osaamista arvioidaan suhteessa kurssin tavoitteisiin siten kuin kunkin oppiaineen perustetekstissä on kuvattu.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Oppiaineen oppimäärän arvosana eli opiskelijan saama päättöarvosana muodostetaan opiskelijan suoriutumisen, opetuksen tavoitteiden, arvioinnin kohteiden sekä päättöarvioinnin kriteerien pohjalta. Päättöarvosana muodostuu suhteuttamalla opiskelijan päättövaiheen osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosana on kokonaisarviointi, hyvä osaaminen jossakin tavoitteessa voi kompensoida heikompa suoriutumista toisessa tavoitteessa.

Jos opiskelija on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen tai vieraiden kielten oppimääriä, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos opiskelija on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Oppiaineen pakollisista ja valinnaisista kursseista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Suoritettuja pakollisia ja valinnaisia kursseja yhteensä	joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 tai enemmän	3

Opiskelija on suorittanut aikuisten perusopetuksen koko oppimäärän, kun hän on suorittanut hyväksytysti kaikkien henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluneiden oppiaineiden oppimäärät. Aikuisten perusopetuksen oppimäärä sisältää vähintään 46 päättövaiheen kurssia. Pakollisten kurssien lisäksi opiskelijan opiskelusuunnitelmaan kuuluu valinnaisia kursseja. Valinnaiset kurssit ovat joko tuntijaon mukaisten oppiaineiden kursseja tai muita perusopetukseen soveltuvien aineiden ja aihealueiden kursseja. Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti. Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksessa kielten pakollisia kursseja on seuraavasti: äidinkieli / suomi toisena kielenä 11 kurssia, A-kieli (englanti) 8 kurssia, toinen kotimainen kieli (ruotsi) 8 kurssia.

7 Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

7 Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetus

7.1 Oppiaineet lukutaitovaiheessa

Lukutaitovaiheen opetustarjonta

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Tarjottavat valinnaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus	15	2
Matematiikka	3	2
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus	2	2
Ympäristö- ja luonnontieto	1	2
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	6
Liikunta	-	1
Tieto- ja viestintätekniikka	-	1
Yhteensä vähintään 27 kurssia		

7.1.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luominen sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetus edistää opiskelijoiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen. Päättävänä on saavuttaa luku- ja kirjoitustaito sekä sellaiset kielelliset valmiudet, joiden avulla opiskelijan on mahdollista jatkaa opiskelua aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa. Opiskelijan kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tulee tukea myös alkuvaiheen ja päättövaiheen aikana kaikissa oppiaineissa.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa,
- sana- ja käsitevarannon karttuminen,
- edistyminen lukutaidossa sekä luetun ymmärtämisessä,
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa opiskelijaa ymmärtämään henkilökohtaisiin asioihin ja tarpeisiin liittyviä sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja yksinkertaisia kehotuksia	Läi1-Läi3	L2, L3
T2 ohjata opiskelijaa seuraamaan ja osallistumaan yksinkertaiseen keskusteluun	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
T3 opastaa opiskelijaa kertomaan perustiedot itsestään, lähipiiristään ja elämästään	Läi1-Läi3, Läi12	L2, L3
T4 opastaa opiskelijaa tekemään kysymyksiä arjen vuorovaikutustilanteissa	Läi1-Läi15	L1, L2, L3
T5 ohjata opiskelijaa ääntämään ymmärrettävästi	Läi1-Läi15	L2, L3
T6 harjaannuttaa opiskelijaa viestimään tarpeistaan ja rohkaista häntä käyttämään kieltä arkipäivän erilaisissa viestintätilanteissa	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
T7 opastaa opiskelijaa kehittämään kieltään sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
T8 tukea opiskelijaa vahvistamaan ilmaisuohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman avulla	Läi1-Läi15	L1, L2, L7
Tekstien lukeminen ja tulkitseminen		
T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan kirjaimet ja tuottamaan niitä vastaavat äänteet sekä yhdistämään äänteet tavuiksi ja sanoiksi	Läi1-Läi8	L1, L3
T10 ohjata opiskelijaa jakamaan tuttu sana tavuiksi ja äänteiksi sekä käyttämään tavuttamista apuvälineenä uuden sanan lukemisessa	Läi3-Läi15	L1, L3
T11 ohjata opiskelijaa lukemaan sanoja, lauseita sekä lyhyitä tekstejä	Läi3-Läi15	L1, L3
T12 opastaa opiskelijaa tunnistamaan yksinkertaisesta tekstistä yksittäinen tieto, jos tekstin voi lukea tarvittaessa uudelleen	Läi7-Läi15	L1, L6
T13 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, mitä kuva esittää ja mihin se viittaa todellisuudessa	Läi2-Läi15	L1, L4
T14 opastaa opiskelijaa tunnistamaan käsitteet kirjain, äänne, tavu, sana, lause ja teksti	Läi2-Läi15	L1, L2, L4
T15 innostaa opiskelijaa lukutaidon oppimisessa ja lauseiden/tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	Läi1-Läi15	L1, L4, L5
T16 kannustaa opiskelijaa kiinnostumaan teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia	Läi1-Läi15	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T17 ohjata opiskelijaa havainnoimaan suomenkielistä äännemaaailmaa ja tunnistamaan suomen kielen äänteiden välisiä eroja	Läi1-Läi15	L1, L2
T18 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja kirjoittamaan pienet ja suuret tekstauskirjaimet	Läi1-Läi8	L1, L3
T19 ohjata opiskelijaa ymmärtämään äänne-kirjainvastaavuuden periaate	Läi1-Läi8	L1, L3

T20 rohkaista ja innostaa opiskelijaa kertomaan itsestä ja lähipiiristä sekä omista mielipiteistään ja kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla ja kirjoittamalla ja kuvien avulla	Läi1-Läi15	L4, L5, L7
T21 ohjata opiskelijaa tuottamaan suullisesti ja kirjallisesti sanoja, fraaseja sekä lyhyitä viestejä välittömistä tarpeistaan	Läi1-Läi15	L2, L4, L5
T22 ohjata opiskelijaa kertomaan ja kirjoittamaan henkilötietonsa	Läi1-Läi3, Läi12	L3, L6
T23 opastaa opiskelijaa harjaannuttamaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata häntä vähitellen tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	Läi1-Läi15	L1, L4, L5
T24 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Läi1-Läi15	L1
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T25 vahvistaa opiskelijan kielitietoisuutta ohjaamalla häntä tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä	Läi1-Läi15	L2, L4, L7
T26 innostaa opiskelijaa kuuntelemaan ja lukemaan selkokielisiä tekstejä ja ohjata häntä kirjaston käyttöön	Läi8-Läi15	L2, L3, L4
T27 ohjata opiskelijaa arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta	Läi1-Läi15	L2, L4, L7

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Kaikilla äidinkielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita ja kielenkäyttötilanteita. Tiettyjä sisältöalueita painotetaan kurssikohtaisesti, mutta niitä voidaan käsitellä eri opiskeluvaiheissa uudestaan kerraten, syventäen ja laajentaen.

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Läi1 Lähtökohtia luku- ja kirjoitustaidon opiskelulle	• Äänne-kirjainvastaavuudet • Suomen kielen aakkosten ääntäminen ja kirjoittaminen • Kynäote • Kirjoitussuunta	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi2 Äänteestä ja kirjaimesta tavuksi	• Tekninen lukutaito • Äänne-kirjainvastaavuudet • Äänteiden yhdistäminen tavuiksi • Pienten ja isojen kirjainten kirjoittaminen • Oman nimen kirjoittaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita.

		Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi3 Tavusta sanaksi	• Tutustuminen arjen sanastoon; perheenjäsenet, vaatteet, ruuat • Lyhyiden sanojen kirjoittaminen, lukeminen ja ymmärtäminen • Helppojen lauseiden lukeminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi4 Harjoitellaan sanoja	• Lyhyiden sanojen ja lauseiden lukeminen, kirjoittaminen ja ymmärtäminen • Ajan käsitteitä; viikonpäivät, kuu-kaudet, vuorokaudenajat	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi5 Lisätään tavuja	• Luetun ymmärtäminen • Useampitavuisien sanojen kirjoittaminen • Yleisimmät verbit ja niiden kirjoittaminen ja käyttö	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

Läi6 Sanoista lauseisiin	• Lauseen käsite • Iso alkukirjain, piste, kysymysmerkki ja huutomerkki • Lyhyet ja yksinkertaisten lauseet • Mekaaninen ja ymmärtävä lukeminen • Verbien käyttö	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi7 Lauseista kohti tekstiä	• Lyhyet tekstit • Luetun ymmärtäminen • Sanojen ja lauseiden lukeminen ja kirjoittaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi8 Sujuvoitetaan luku- ja kirjoitustaitoja	• Kehon osat • Omasta olotilasta kertominen • Lyhyet tekstit • Lääkäriässä asiointi • Omistusrakenne	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi9 Käydään ostoksilla	• Pukeutumiseen, vaatteisiin ja kaupassa toimimiseen liittyvä sanasto • Omistusmuodon käytön vahvistaminen • Lukemisen ja kirjoittamisen taidon syventäminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan.

		Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi10 Asuminen	• Kotiin ja asumiseen liittyvään sanastoon tutustuminen • Paikan ilmauksia • Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen vahvistaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi11 Toimitaan kotona	• Kodinhoitoon ja ruoanlaittoon liittyvään sanastoon tutustuminen • Kodinhoitoon liittyvistä asioista kertominen	Toteutus ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi12 Annetaan henkilötietoja ja täytetään lomakkeita	• Henkilötietoihin liittyviin kysymyksiin vastaaminen • Omien tietojen etsiminen, lukeminen ja kirjoittaminen • Allekirjoitus	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

Läi13 Asioidaan terveyspalveluissa	• Ajanvaraukseen sekä terveyteen liittyvä asiointi • Lääkkeiden käyttöohjeiden lukeminen • Lukemisen ja kirjoittamisen taitojen vahvistaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi14 Viestintää päivähoitossa, koulussa ja työelämässä	• Päivähoitoon ja kouluun liittyvien kuulumisten kysyminen ja kertominen • Ammattisanasto • Omasta koulutaustasta kertominen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi15 Vietetään vapaa-aikaa	• Erilaisiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin tutustuminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Läi-v1 Äidinkieli ja kirjallisuus luku- taito, valinnainen 1	• Läi 1-15 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi • Aiemmin opitun kertaaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Läi-v2 Äidinkieli ja kirjallisuus luku- taito, valinnainen 2	• Läi 1-15 sisältöjen syventäminen ja soveltaminen • Uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T27. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

7.1.2 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä lukutaitovaiheessa on, että opiskelija omaksuu sellaisia numeerisia perustaitoja, jotka ovat keskeisiä arjen hallinnan, kommunikaation sekä opintojen etene-
misen kannalta. Tavoitteena on myös, että opiskelija saa myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia matematiikasta. Kielitietoisessa matematiikan opetuksessa havainnollisuus, matemaattisten käsitteiden täsmällinen esittäminen ja selittäminen arkikielellä sekä ymmärtämisen varmistaminen ovat keskiössä.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- lukusanojen ja numeromerkkien tunteminen sekä lukukäsitteen ymmärtäminen
- peruslaskutoimitusten hallitseminen
- edistymisen numeerisen tiedon käyttämisessä arjen tilanteissa
- edistymisen matemaattisessa ajattelussa ja ilmaisussa.

Matematiikan opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	Lma1-Lma3	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja numeerisesta tiedosta arjen tilanteissa	Lma1-Lma3	L3, L4
T3 kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti	Lma1-Lma3	L1, L4
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja	Lma1-Lma3	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata opiskelijaa tulkitsemaan ja käyttämään arjessa esiintyvää numeerista tietoa	Lma1-Lma3	L1, L3, L4
T6 tutustuttaa opiskelija lukukäsitteeseen ja kymmenjärjestelmän periaatteeseen	Lma1	L1, L4
T7 perehdyttää opiskelija yhteen- ja vähennyslaskuun sekä kerto- ja jakolaskun perusteisiin	Lma1-Lma3	L1, L4
T8 ohjata opiskelijaa ilmaisemaan määrää ja järjestystä lukujen avulla	Lma1	L1, L3, L4
T9 ohjata opiskelijaa tunnistamaan desimaali- ja murtoluku arkielämän tilanteissa	Lma3	L1, L3, L4
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään rahankäyttöön liittyviä käsitteitä oman talouden näkökulmasta	Lma2	L1, L3, L4
T11 tutustuttaa opiskelija keskeisiin mittayksiköihin ja niiden lyhenteisiin sekä mittavälineiden käyttöön	Lma2	L1, L3, L4

Matematiikan kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lma1 Lukujen maailma	- Lukusanat - Numeromerkit - Matematiikan perussymbolit - Numerot arjessa (puhelinnumerot, osoitteet, linja-autoaikataulut)	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sannallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

Lma2 Luvut arjessa	• Aikakäsitteeseen tutustuminen • Kellonajat • Päivämäärät	Toteutus ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sannallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Lma3 Laskutoimituksia arjessa	• Yhteen- ja vähennyslaskutaitojen harjoittelu • Kerto- ja jakolaskun periaatteisiin tutustuminen • Hintoihin ja hintavertailuun tutustuminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sannallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lma-v1 Matematiikka lukutaito, valinnainen 1	• Lma 1-3 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi • Aiemmin opitun kertaaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sannallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

Lma-v2 Matematiikka lukutaito, valinnainen 2	• Lma 1-3 sisältöjä syventävä kurssi • Lma 1-3 sisältöjen syventäminen ja soveltaminen opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sanallinen arviointi, suoritusero S/Hyl.
---	---	---

7.1.3 Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden kasvua vastuuntuntoisiksi ja aktiivisiksi kansalaisiksi. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija Suomen historiaan sekä sen eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteyksiin, muodostaa yhteiskunnan toiminnan ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksien tiedollinen perusta sekä rohkaista opiskelijoita kehittämään oma-aloitteiksi yhteiskunnalliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen opetuksessa opiskelijoita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Opiskelijoita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään. Opiskelijat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan sekä luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- suomalaisen yhteiskunnan ja Suomen historian peruspiirteiden ymmärtäminen
- suomalaisen kulttuurin erityispiirteiden tunnistaminen
- yhteiskuntatietouden sana- ja käsitevarannon hallitseminen.

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T1 ohjata opiskelijaa kiinnostumaan suomalaisesta yhteiskunnasta	Lyk1, Lyk2	L2, L3

T2 tutustuttaa opiskelija Suomen historian ja yhteiskuntajärjestelmän peruspiirteisiin	Lyk2	L1, L4, L7
T3 kartuttaa opiskelijan historiaan ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa ja käsitteistöä	Lyk1, Lyk2	L1, L4, L7
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lyk1, Lyk2	L1
T5 perehdyttää opiskelijaa esittämään mielipiteensä	Lyk2	L2, L6, L7
T6 perehdyttää opiskelijaa perheen sekä lapsen ja nuoren asemaan, yhdenvertaisuuden periaatteeseen sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon Suomessa	Lyk2	L2, L7
T7 ohjata opiskelijaa hahmottamaan itsensä yksilönä ja yhteisön jäsenenä	Lyk1, Lyk2	L2, L3, L7
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T8 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tärkeimpiä kunnan ja valtion viranomaisten järjestämiä palveluita	Lyk1	L3, L5, L7
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään yksityisiä palveluita	Lyk1	L3, L5, L7
T10 kannustaa opiskelijaa mukaan kolmannen sektorin toimintaan	Lyk1	L3, L7
Kulttuurintuntemus, kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus		
T11 tutustuttaa opiskelijaa suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin	Lyk1, Lyk2	L2, L7
T12 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman kulttuurinsa erityispiirteitä ja tarkastelemaan oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja	Lyk1, Lyk2	L2
T13 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti kulttuurisesti erilaisten näkemyksien olemassaoloon	Lyk1, Lyk2	L1, L2
T14 tukea opiskelijaa toimimaan rakentavasti kulttuurisesti moninaisen yhteisön jäsenenä ja torjumaan rasismia kaikkia etnisiä ryhmiä kohtaan	Lyk1, Lyk2	L2, L7

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lyk1 Arkielämä ja yhteiskunnan palvelut	- Yksilön ja perheen näkökulmasta keskeisiin peruspalveluihin tutustuminen (päivähoito, kirjasto, pankki jne.) - Arkielämään ja yhteiskunnan palveluihin liittyvä sanasto - Lukeminen ja kirjoittaminen arjen tilanteissa	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan.

		Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Lyk2 Demokraattinen yhteiskunta	Suomalaiseen kulttuuriin liittyviin tapoihin, arvoihin, normeihin ja asenteisiin tutustuminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lyk-v1 Yhteiskuntatietous ja kulttuurientuntemus lukutaito, valinnainen 1	- Lyk 1-2 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi - Aiemmin opitun kertaaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
Lyk-v2 Yhteiskuntatietous ja kulttuurientuntemus lukutaito, valinnainen 2	- Lyk 1-2 sisältöjä syventävä kurssi - Lyk 1-2 sisältöjen syventäminen ja soveltaminen opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14. Sanallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.

7.1.4 Ympäristö- ja luonnontieto

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan omaa lähiympäristöään, sen luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä erilaisia luonnonilmiöitä. Oppimisen lähtökohtana on siten monimuotoinen elinympäristö, joka luo pohjaa laajemmalle ymmärrykselle ympäröivästä maailmasta.

Opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä ja antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja. Opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojaan ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Kielitaidon ja käsitteiden hallinnan kehittäminen sekä luku- ja kirjoitustaitojen sujuvoittaminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- Suomen luonnon ja rakennetun ympäristön tunteminen
- karttojen hyödyntäminen
- kestävän kehityksen periaatteiden tunteminen
- ympäristö- ja luonnontietoon liittyvän sana- ja käsitevarannon hallinta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Asenne- ja arvotavoitteet		
T1 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Lyl1	L3, L7
T2 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta	Lyl1	L3, L7
Tieto ja ymmärrys		
T3 ohjata opiskelijaa tunnistamaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä	Lyl1	L1, L4
T4 tukea opiskelijan jäsenytneen karttakuvan rakentumista maapallosta	Lyl1	L1, L4, L5
T5 auttaa opiskelijaa ymmärtämään omien valintojen merkitys elämälle ja luonnolle	Lyl1	L1, L7
T6 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen luonnonvarojen kestävän käytön merkitystä	Lyl1	L1, L7
Taidot		
T7 kartuttaa opiskelijan ympäristö- ja luonnontietoon liittyvää sanastoa ja käsitteistöä	Lyl1	L1, L4

T8 opastaa opiskelijaa lukemaan ja käyttämään yksinkertaisia karttoja	Lyl1	L1, L4
T9 ohjata opiskelijaa toimimaan turvallisesti kotona huomioiden palo- ja sähköturvallisuus	Lyl1	L3
T10 ohjata opiskelijaa huolehtimaan jätteiden lajittelusta ja kierrätyksestä	Lyl1	L3, L7
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lyl1	L1

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lyl1 Ympäristö- ja luonnon-tiedon alkeet	- Suomen luontoon ja lähiympäristöön tutustuminen - Jätteiden lajittelu ja kierrätys - Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvään sanastoon tutustuminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sanallinen arviointi, suorituskintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lyl-v1 Ympäristö- ja luonnontieto lukutaito, valinnainen 1	- Lyl 1 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi - Aiemmin opitun kertaaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sanallinen arviointi, suorituskintä S/Hyl.
Lyl-v2 Ympäristö- ja luonnontieto lukutaito, valinnainen 2	- Lyl sisältöjä syventävä kurssi - Lyl 1 sisältöjen syventäminen ja soveltaminen opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan.

		Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T11. Sannallinen arviointi, suoritusmerkintä S/Hyl.
--	--	---

7.1.5 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Ohjauksessa korostuu opiskelijoiden motivaation sekä opiskelun tukeminen. Puutteelliset perustiedot ja -taidot voivat olla opiskelijalle sekä elämäntilanteen hallintaa haittaava että itsetuntoa alentava tekijä. Motivaation säilyminen vaatii siksi sekä kielellisesti että tiedollisesti opiskelijan lähtötason huomioivaa opetusta ja ohjausta sekä syventymistä hänen opiskeluhistoriaansa. Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Lukutaitovaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tavoitteena on opettaa koulutusjärjestelmään ja ammatteihin liittyvää kieltä ja tutustuttaa opiskelijoita opiskeluun ja suomalaiseen työelämään. Luku- ja kirjoitustaitojen kehittäminen ovat oleellinen osa oppiaineen opiskelua. Opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tehtävänä on yhdessä muiden oppiaineiden kanssa harjoituttaa opiskelijoiden opiskelutaitoja sekä selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymisen, jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Opiskelu- ja työelämätaitoja kehittämällä opiskelija saa valmiuksia siirtyä opinnoissaan eteenpäin.

Opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen tehtävänä on tukea ja kehittää opiskelijoiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, ammatinvalintakysymyksissä ja opintojen nivelvaiheissa. Oppiaine tarjoaa opiskelijoille sekä tietoa että tutustumismahdollisuuksia eri koulutusvaihtoehtoihin ja ammattialoihin. Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumisjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Opiskelijoita opastetaan käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan opiskelijoiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoja koskevassa päätöksenteossa.

Oppimisprosessin kannalta keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet:

- koulutukseen ja ammatteihin liittyvän sana- ja käsitevarannon kehittyminen
- vastuun ottaminen omista opinnoista ja tavoitteiden asettaminen
- opiskelu- ja oppimisvalmiuksien kehittyminen

- opinnoissa ja työelämässä tarvittavien sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
- koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa.

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tavoitteet aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät kurssit	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa opiskelijaa muodostamaan kokonais käsitys opiskelu ympäristöstä ja sen toimintatavoista sekä kehittämään valmiuksiaan toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä	Lot1, Lot2	L2, L3, L7
T2 tukea opiskelijaa itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelusta ja tekemistään valinnoista	Lot1, Lot2	L1, L3, L7
Opiskeluvalmiuksien kehittäminen		
T3 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelu- sekä oppimaan oppimisen taitojaan	Lot1, Lot2	L1
T4 luoda edellytyksiä opiskelijan halulle tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan sekä kehittää hänen kykyään tunnistaa oppimisen kohteita	Lot1, Lot2	L1
T5 ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia ja opiskelun keskeyttämistä	Lot1, Lot2	L1, L3
Itsetuntemus		
T6 ohjata opiskelijaa tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	Lot1, Lot2	L3
Tavoitteiden asettaminen		
T7 ohjata opiskelijoita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	Lot1, Lot2	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 auttaa opiskelijaa ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta	Lot2	L6, L7
T9 ohjata opiskelijaa pohtimaan itselleen sopivia ammattialoja	Lot2	L4, L5, L6
T10 tutustuttaa koulutusvaihtoehtoihin ja työelämään	Lot2	L6
T11 edistää opiskelijan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	Lot2	L1, L6
T12 ohjata opiskelijaa toimimaan yksinkertaisissa työelämään liittyvissä vuorovaikutustilanteissa	Lot2	L2
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		

T13 perehdyttää opiskelijaa koulutukseen ja työelämään liittyvään sanastoon ja käsitteisiin	Lot1, Lot2	L1, L4, L6
T14 antaa opiskelijalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista	Lot1	L4, L5
T15 tutustuttaa opiskelijaa tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin	Lot2	L4, L5, L6

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lot1 Koulutusjärjestelmä ja opiskelukäytännöt	- Suomalainen koulutusjärjestelmä - Oppilaitoksessa toimiminen - Erilaiset tuki- ja ohjauspalvelut - Opiskelutaidot - Oman opiskelun tavoitteen asettelu ja itsearvioitaito - Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	Toteutus henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt Arviointi vuorovaikutteinen arviointi, kannustava ja ohjaava palaute, joustavat menetelmät. Arvioitavat tavoitteet: T1 – T15 S=suoritettu/ H=hylätty
Lot2 Ammatteihin tutustuminen	- Ammattinimikkeet - Työpaikat - Työtehtävät - Työelämän vuorovaikutustilanteet - Tuki- ja ohjauspalveluverkosto	Toteutus henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, tutustumiskäynnit oppilaitoksissa ja työelämässä, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt Arviointi: vuorovaikutteinen arviointi, kannustava ja ohjaava palaute, joustavat menetelmät. Arvioitavat tavoitteet: T1 – T15 Suoritusmerkintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lot-v1 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot, valinnainen	- Työelämään tutustuminen - Ammatilliseen koulutukseen tutustuminen - Lukiokoulutukseen tutustuminen	Toteutus Toteutetaan opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Laajuus 1- 6 kurssia. Arviointi Vuorovaikutteinen arviointi, kannustava ja ohjaava palaute, joustavat menetelmät. Mahdolliset ammatillisten opintojen opinto-suoritukset ja lukiokurssien suoritukset kyseisten koulutusten arviointikriteerien mukaisesti. Suoritusmerkintä S/Hyl.

7.1.6 Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

Gradia Jyväskylän aikuisten perusopetuksessa on mahdollisuus opiskella valinnaisina aineina myös liikuntaa sekä tieto- ja viestintätekniikkaa. Liikunnan tarkoitus on tukea seuraavien perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista: ryhmässä toimimisen taitoja, sosiaalista elämäntapaa, fyysisten ominaisuuksien kehittymistä sekä liikunnallisen elämäntavan omaksumista ja sen merkityksen ymmärtämistä terveydelle. Tieto- ja viestintätekniikan tarkoituksena on tukea seuraavien tavoitteiden saavuttamista: ymmärtää tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita sekä keskeisiä käsitteitä sekä osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Lvlii1 Liikunta	Ryhmän toimintaa ja toisten huomioimista edistävät joukkuepelit paripelit: • Jalkapallo • Käsipallo • Koripallo • Salibandy • Lentopallo • Mailapelit • Jääpelit Omien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen ja tulevaisuutta varten omaa terveydellistä edistymistä parantavat liikuntamuodot: • Kuntosaliharjoitukset • Yleisurheilu • Kuntoliikunta • Joukkuepelit • Paripelit Uusien myönteisten liikuntakokemusten saaminen eri ja erilaisten taitojen harjoitteluun liikuntamuodoissa. • Havaintomotoriikkaa parantavat harjoitteet • Ryhmähenkeä parantavat pelit ja leikit • Toisten kanssa yhdessä tekemistä harjoittavat harjoitteet ja pelit	Toteutus Monipuoliset liikuntalajit vuodenajan mahdollisuuksista riippuen kontaktiopetuksessa. Henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Opettaja arvioi kontaktiopetuksessa opiskelijan liikuntataitoja, ryhmässä toimimisen taidot, toisen huomioon ottamista Arviointi perustuu opiskelijan toimintaan joukkuepeleissä, nelinepeleissä, kaksinpeleissä sekä opiskelijan toimintaan kuntoliikunnan eri muodoissa. Suoritusmerkintä S/Hyl.

LvTvt1 Tieto- ja viestintäteknikka	• Oppilaitoksen tietojärjestelmät • Tiedonhaku • Tiedonhallinta	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden kielitaidon ja tietotekniikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittämisen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Materiaali Opettajan jakama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi Suoritusmerkintä S/Hyl.
---	---	---

7.2 Oppiaineet alkuvaiheessa

Alkuvaiheen opetustarjonta

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Tarjottavat valinnaiset kurssit
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	17	2
Englanti	4	2
Matematiikka	5	2
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus	3	2
Ympäristö- ja luonnontieto	2	2
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	6
Liikunta	-	2
Tieto- ja viestintätekniikka	-	1
Terveystieto	-	1
Yhteensä vähintään 38 kurssia		

7.2.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestintävalintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sa-

nataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

7.2.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioida ja analysoida erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, opinnoissaan ja yhteiskunnassa toimiessaan. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen) sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset kielenkäyttötilanteet. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielenensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat: opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen suomenkielisen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus-oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen

edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Alkuvaiheessa opetuksen erityisenä tehtävänä on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan ja oppimaan oppimisen sekä vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen opiskelijan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Näin edistetään myös opiskelijan itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja sekä kielitietoisuutta. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja opiskelijan identiteetin kehittymistä oppijana.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu erilaisissa kielenkäyttötilanteissa. Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

Arvioinnin kohteet suomi toisena kielenä kirjallisuus -oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista opiskelijaa vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuvaramaan arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistaa kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	As21, As22, As21-As217	Vuorovaikutustaidot, ilmaisuvarama ja kuullun ymmärtäminen
T2 harjaannuttaa opiskelijaa keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistaa niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa	As21-As217	Sanaston ja fraseologian hallinta ja laajuus
T3 ohjata opiskelijaa vahvistamaan kielellistä ilmaisurohkeuttaan	As21-As217	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata opiskelijaa vahvistamaan peruslukutaitojaan, ja lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja keskustelemaan lukemastaan	As21-As217	Peruslukutaito ja tekstin ymmärtäminen
T5 auttaa opiskelijaa kehittämään valmiuksia päätellä tekstin merkityksiä tekstuaalisten ja kielellisten vihjeiden sekä tekstilajin perusteella	As24-As27, As213-As217	Tekstien tulkinta
Tekstien tuottaminen		
T6 innostaa opiskelijaa tuottamaan eri tekstilajeja ja vahvistamaan tuottamisessa tarvittavia taitoja	As23-As217	Tekstien tuottaminen
T7 ohjata opiskelijaa harjoittamaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitojaan sekä oikeinkirjoituksen perusasioita	As21-As217	Kirjoitustaito käsin ja näppäintaidot

T8 ohjata opiskelijaa tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	As21-As217	Palautteen antaminen ja vastaanottaminen
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 rohkaista opiskelijaa kehittämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista	As210-As217	Kielenkäytön havainnointi
T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään sekä huomaamaan oman monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin merkityksen	As216, As217	Eri kielten ja kulttuurien sekä oman kieli- ja kulttuuri-identiteetin havainnointi
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 auttaa opiskelijaa rakentamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa huomaamaan omat vahvuutensa ja oppimistarpeensa kielenkäyttäjänä sekä hankkimaan valmiuksia realististen oppimistavoitteiden asettamiseen	As21-As217	Oppimistavoitteiden asettaminen
T12 luoda opiskelijalle edellytyksiä integroida eri oppiaineiden opiskelua toisiinsa ja tukea koulussa tärkeiden tekstilajien ja rakenteiden kehittymistä sekä antaa mahdollisuus käyttää koulun eri tekstejä ja aihepiirejä puhumisen ja kirjoittamisen taustamateriaalina	As212, As216, As217	Eri oppiaineiden kielen havainnointi
T13 auttaa opiskelijaa kehittämään taitojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn ja tiedonhakuun	As26, As211, As213, As215, As216	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku
T14 ohjata opiskelijaa arvioimaan omaa kielenoppimistaan	As21-As217	Itsearviointitaidot

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
As21 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia suomen kielen opiskelulle	• Aakkoset, ääntäminen • Numerot, tervehdykset • Itsestä kertominen • Opiskelutaidot • Olla-verbi ja persoonapronominit • Itsensä esittely kirjallisesti ja suullisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusero S/Hyl.

As22 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän tilanteissa	• Kysyminen, vastaaminen, pyytäminen • Ajanilmaukset ja vuodenaajat • Opiskeluun liittyvä käsitteistö • Verbin taivutus • Tekstiviesti/Wilma-viesti/sähköpostiviesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T7, T8, T11, T12, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As23 Kielitaiton alkeet: Minä ja perheeni	• Itsestä, perheestä ja suvusta kertominen • Omistamisen ilmaiseminen • Negatiivinen lause • Kuvaileva teksti (itsensä tai kaverin kuvaileminen)	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As24 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutusta asiointitilanteissa	• Ostotilanteet ja niihin liittyvät fraasit • Ruokasanasto • Partitiivi • Mainoksiin/osto- ja myynti-ilmoituksiin tutustuminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

As25 Kielitaidon alkeet: Asumisen arkea	• Asumisen kuvaileminen • Asumiseen liittyvä sanasto • Paikan ja suunnan ilmaiseminen • Paikallissijat • Kertova teksti (oman kodin kuvailu)	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As26 Kielitaidon alkeet: Matkustaminen eri kulkuvälineissä	• Matkustamiseen liittyvät vuorovaikutustilanteet • Matkailusanasto • Aikataulujen lukeminen • Verbityypit • Raportti matkasta/tapahtumasta/ tutustumiskäynnistä	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T11, T13, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As27 Kielitaidon alkeet: Terveys ja hyvinvointi	• Terveystilanteiden asiointitilanteet • Terveystilanteiden kuvailu • Tunteiden ilmaiseminen • Kehon ja sairastamisen sanasto • Poissaoloviestin kirjoittaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As28 Kielitaidon alkeet:	• Omasta arjesta ja vapaa-ajasta kertominen	Toteutus

Minun päiväni	• Pitämisen ja kiinnostuksen ilmaiseminen • Konjunktiot • Kuvaileva teksti omasta arjesta	Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As29 Kielitaidon alkeet: Työelämässä toimiminen	• Ammatteihin tutustuminen • Työelämäsanasto • Verbirekriot • Ammatin esittely kirjallisesti ja suullisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As210 Kehittyvä kielitaito: Minun historiani	• Henkilöhistoriasta kertominen • Oman elämän kuvaamiseen liittyviä fraaseja • Tekstiä sidostavat ajanilmaukset • Imperfekti • Menneen tapahtuman kuvailu	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
As211 Kehittyvä kielitaito:	• Asumiseen liittyvät asiointitilanteet ja tekstit	Toteutus

Asuminen	• Asumiseen liittyvä sanasto • Kehottaminen ja kielto • Järjestyssääntöjen laatiminen	Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T9, T11, T13, T14 Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
As212 Kehittyväkielitaito: Luonto ja lähiympäristö	• Lähiympäristöön ja palveluihin tutustuminen • Luonto ja eläinsanasto, erilaisiin elinympäristöihin liittyvä sanasto • Negatiivinen imperfekti • Mielipiteen ilmaiseminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T6, T7, T8, T11, T13, T14 Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
As213 Kehittyvä kielitaito: Harrastukset	• Vapaa-ajan vietto ja harrastukset • Harrastussanasto • Tietoteksteihin tutustuminen ja tiedon etsiminen • minen-verbaalisubstantiivi • Mielipideteksti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.

As214 Kehittyvä kielitaito: Asiointi lääkärissä ja apteekissa	• Hyvinvointi ja terveys • Oman terveydentilan kuvaaminen • Terveystilanteiden vuorovaikutustilanteet • Terveystieteen ja hyvinvointiin liittyvä sanasto • Täytyy-rakenne • Terveystilanteiden tekstit	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T11, T14 Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
As215 Kehittyvä kielitaito: Koulutus ja työ Suomessa	• Suomalainen työelämä ja koulutusjärjestelmä • Työelämän vuorovaikutustilanteet • Sanatyypit • Oman koulutus- ja työhistorian esittely	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T11, T13, T14 Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
As216 Kehittyvä kielitaito: Monimediainen ympäristö	• Monimediainen ympäristö • Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen opiskelussa • Perfekti • Puhekielen piirteet • Suullinen esitys	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14 Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.

As217 Kehittyvä kielitaito: Kirjallisuus, kansalliset juhlapäivät ja tapakulttuuri	• Suomalainen juhlaperinne • Suomen taide ja kulttuuri • Kirjaston käyttö • Perusasioita objektista • Kuva-analyysi	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T14 Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
--	---	---

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
As2-v1 Suomi toisena kielenä alku, valinnainen 1	• Aiemmin opitun kertaaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
As2-v2 Suomi toisena kielenä alku, valinnainen 2	• Sisältöjen syventäminen ja soveltaminen • Uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ohjaus, henkilökohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.

7.2.3 Vieras kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Vieraan kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kohdekielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Vieraan kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselle. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija hahmaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

7.2.4 Vieras kieli, englanti, A-oppimäärä

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa (A-oppimäärä)

Opiskelija, jolla ei ole englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, aloittaa opintonsa kurssista 1. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Useat opiskelijat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä opiskelijoiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Arvioinnin kohteet englannin kielen A-oppimäärässä aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppi-aineessa
Kielenopiskelutaidot		
T1 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	Aena1 – Aena4	Tietoisuus tavoitteista
T2 ohjata opiskelijaa ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	Aena1 – Aena4	Kielenopiskelu-tavoitteiden asettaminen ja löytäminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 ohjata opiskelijaa harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	Aena1 – Aena4	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa
T4 rohkaista opiskelijaa pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	Aena1 – Aena4	Viestintästrategioiden käyttö
T5 tukea opiskelijan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	Aena1 – Aena4	Viestinnän kulttuurinen sopivuus
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 ohjata opiskelijaa työskentelemään vaativuudeltaan monen tasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	Aena1 – Aena4	Tekstien tulkintataidot
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	Aena1 – Aena4	Tekstien tuottamistaidot
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T8 ohjata opiskelijaa havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalien viestinnän kielenä	Aena1 – Aena4	Kielellisen ympäristön hahmottaminen
T9 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	Aena1 – Aena4	Ei käytetä arviointi-perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea opiskelijan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	Aena1 – Aena4	Kielellinen päättely
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	Aena1 – Aena4	Englanninkielisen aineiston löytäminen

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Aena1 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia englannin opiskelulle	• Itsestä kertominen lyhyesti. Itseä koskevat tavalliset kysymykset tutustuessa. • Tervehdykset ja jokapäiväiset kohteliaisuudet • Numerot • Yksikkö ja monikko • Epämääräiseen artikkeliin tutustuminen • Persoonapronominit • Aakkoset ja tavaaminen • Äänne- ja kirjoitusmerkit, luetun ja kirjoitetun englannin kielen erot. • Sanaston opiskelu – sanalistat ja ryhmittely	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät. Arviointi • Arviointi perustuu tunti-työhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. • Painotetaan suullista kielitaitoa. Arvioitavat taidot: T1-T11 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Aena2 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa	• Perhe ja suku • Olla ja Omistaa – preesens • Arkiset verbit • Do & Don't kysymykset & kiellot • Viikonpäivät, kellonajat ym. ajan käsitteet	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät. Arviointi • Arviointi perustuu tunti-työhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. • Painotetaan suullista kielitaitoa. Arvioitavat taidot: T1-T11 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Aena3 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutus asiointitilanteissa	• Ruoka- ja juomasanasto • Kaupassa • Ravintolassa • Suunnan kysyminen ja neuvominen • Suunnan prepositiot • Määräinen artikkeli • Kysymyssanat	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät. Arviointi • Arviointi perustuu tunti-työhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. • Painotetaan suullista kielitaitoa. Arvioitavat taidot: T1-T11 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

Aena4 Kielitaidon alkeet: Koulu ja opiskelu	• Koulu- ja opiskelusanasto • Yleisimmät ammatit • Yleis- ja kestopuoto • Adjektiivien perusmuotoja	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T11 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
--	--	--

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Aena-v1 Englanti alku, valinnainen 1	• Aena1-4 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi. Aiemmin opitun kertaus ja harjoittelu.	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät. Arviointi Arviointi perustuu tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T11 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Aena-v2 Englanti alku, valinnainen 2	• Aena 1-4 sisältöjä syventävä kurssi. Aiemmin opittujen sisältöjen soveltaminen ja syventäminen sekä uusien sisältöjen opiskelu opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät. Arviointi Arviointi perustuu tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T11 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

7.2.5 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden taitoa käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkreettisuus ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden heidän omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden taitoa käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Arvioinnin kohteet matematiikassa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 Tukea opiskelijan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä.	Ama1-5	Kiinnostuksen ja motivaation kehittyminen
Työskentelyn taidot		
T2 Ohjata opiskelijaa kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa.	Ama1-5	Havaintojen tekeminen, tulkinta ja hyödyntäminen
T3 Kannustaa opiskelijaa esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tietojen ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	Ama1-5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen
T4 Ohjata opiskelijaa kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja.	Ama1-5	Ongelmaratkaisutaidot
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 Ohjata opiskelijaa ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja.	Ama1-5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö
T6 Tukea opiskelijaa lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärryksessä.	Ama2	Lukukäsite
T7 Perehdyttää opiskelijaa peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin.	Ama2	Peruslaskutoimitukset ja niiden ominaisuuksien hyödyntäminen
T8 Ohjata opiskelijaa kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässäälaskustrategioita.	Ama2	Laskutaito ja päässäälaskustrategiat
T9 Tutustuttaa geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia.	Ama3-4	Geometrian käsitteet ja taito havainnoida geometrisia ominaisuuksia
T10 Ohjata opiskelijaa ymmärtämään mittaamisen periaate.	Ama3-4	Mittaaminen
T11 Tutustuttaa opiskelija taulukoihin ja diagrammeihin.	Ama5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta
T12 Harjaannuttaa opiskelijaa laatimaan vaihteellaisia toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä.	Ama5	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä

Matematiikan kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kaikilla kursseilla kehitetään opiskelijoiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia sekä soveltaa käänteisyyden periaatetta. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti sekä havaita syy- ja seuraussuhteita.

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ama1 Luvut ja laskutoimitukset I	- Kymmenjärjestelmän ymmärtämisen syventäminen - Päässälaskutaitojen harjaanuttaminen - Peruslaskutoimitukset monipuolisissa tilanteissa sekä laskutoimitusten väliset yhteydet - Lukujen pyöristäminen, laskeminen likiarvoilla, tuloksen suuruusluokan arviointi	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen Matematiikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T12 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ama2 Luvut ja laskutoimitukset II	- Negatiiviset luvut, vastaluku ja itseisarvo - Murtoluvun käsite ja murtolukujen peruslaskutoimituksia - Desimaaliluvut ja niiden peruslaskutoimituksia - Prosentin käsite sekä prosenttiluvun ja -arvon laskeminen opiskelijoiden arjen kannalta merkityksellisissä tilanteissa - Murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen Matematiikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan.

		Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T12 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ama3 Geometria I	• Mittaamisen periaate • Kuvioden ja kappaleiden piirtäminen ja luokittelu • Kolmiot, nelikulmiot ja ympyrä • Erimuotoisten kuvioden piiri ja pinta-ala sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuus • Kulmien piirtäminen, mittaaminen ja luokittelu	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen Matematiikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T12 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ama4 Geometria II	• Yksikönmuunnokset yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä • Koordinaatisto • Symmetria suoran suhteen • Mittakaavan käsite ja käyttö kartoissa	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen Matematiikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita.

		Arvioitavat tavoitteet: T1-T12 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ama5 Matemaattinen ongelmaratkaisu	• Yhtälöt ja yhtälöjen ratkaiseminen päättämällä ja kokeilemalla • Muodostetaan ongelmia opiskelijoiden arkeen liittyen ja ratkaistaan niitä matematiikan avulla • Tietojen esittäminen yksinkertaisen taulukoiden ja diagrammien avulla • Lukujonon säännönmukaisuuksiin tutustuminen • Yleisimmät tilastolliset tunnusluvut (suurin ja pienin arvo, keskiarvo, tyyppiarvo)	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Matematiikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T12 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ama-v1 Matematiikka alku, valinnainen 1	• Ama1-5 sisältöjen kertaaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen Matematiikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita.

		Arvioitavat tavoitteet: T1-T12 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ama-v2 Matematiikka alku, valinnainen 2	- Ama1-5 sisältöjen syventäminen ja soveltaminen - Uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Matematiikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisuuden työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T12 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

7.2.6 Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kurssit lisäävät opiskelijan tietoja, taitoja ja valmiuksia toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja paikallisessa sekä globaalissa kulttuurissa aktiivisena kansalaisena. Opintojen aikana opiskelijalle muodostuu käsitys suomalaisen demokraattisen yhteiskunnan keskeisistä arvoista ja toimintakulttuurista sekä perusrakenteista. Opinnot liittyvät Suomen historiaan sekä sen eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin.

Kulttuurintuntemuksessa kiinnitetään huomiota kulttuurien monimuotoisuuteen ja monikerroksisuuteen. Kurssit syventävät perusopetuksen tietoja ja johdattavat opiskelijoita aikuisten perusopetuksen päättövaiheen yhteiskuntaopin ja historian kurssien tavoitteisiin ja sisältöihin. Opetuksessa harjaannutetaan yhteiskuntaopille ja historialle ominaisia opiskelu- ja tekstitaitoja.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia kulttuuri- ja yhteiskuntataitoja sekä syvällisempää yhteiskunnan ja kulttuuriperinnön tuntemusta. Tavoitteena on myös paikallistuntemuksen lisääminen ja alueellisten erityispiirteiden huomioon ottaminen.

Arvioinnin kohteet yhteiskuntatiedossa ja kulttuurintuntemuksessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
T1 auttaa opiskelijaa ymmärtämään suomalaista demokraattista yhteiskuntaa sekä sen tapoja, arvoja ja normeja	Ayk1, Ayk3	Suomalaisen yhteiskunnan sekä sen tapojen, arvojen ja normien ymmärtäminen
T2 auttaa opiskelijaa tuntemaan Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän peruspiirteet sekä niihin liittyviä käsitteitä	Ayk1- Ayk3	Suomen historian sekä yhteiskunta- ja talousjärjestelmän sekä niihin liittyvien käsitteiden tunteminen
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan Suomessa oleskelevan ja kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet sekä käyttämään oikeuksiaan ja täyttämään velvollisuutensa	Ayk1- Ayk2	Perusoikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja käyttämään poliittisia ja muita yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia eettisesti kestävällä tavalla	Ayk1, Ayk3	Yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien tunteminen
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan perheen sekä lapsen ja nuoren aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteet Suomessa	Ayk3	Perheenjäsenten aseman, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden periaatteiden tunteminen
T6 ohjata opiskelijaa ymmärtämään työnteon ja yrittäjyyden merkityksen sekä tuntemaan ja hyödyntämään tärkeimpiä julkisia ja yksityisiä palveluita sekä kolmannen sektorin toimintaa	Ayk1-2	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen ymmärtäminen sekä palveluiden tunteminen
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja tarkastelemaan kulttuurien välisiä eroja ja niiden syitä sekä kunnioittamaan kulttuurien moninaisuutta	Ayk3	Kulttuurien tuntemus ja moninaisuuden kunnioitus
T8 ohjata opiskelijaa tuntemaan ja tarkastelemaan kotoutumisprosessin eri vaiheita	Ayk2- Ayk3	Kotoutumisprosessin tuntemus ja tilanteen hallinta
T9 ohjata opiskelijaa suhtautumaan avoimesti erilaisiin näkemyksiin, vertailemaan niitä kriittisesti sekä torjumaan rasismia ja syrjintää	Ayk3	Yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ymmärrys ja kriittinen tarkastelu

Yhteiskuntatiedon ja kulttuurintuntemuksen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ayk1 Yhteiskunnan perusrakenteet ja arjen taidot	- Yhteiskuntatietouteen liittyvät keskeiset käsitteet - Yhteiskunnan normit, rakenne ja toiminta yksilön, perheen ja lähiyhteisöjen näkökulmasta - Perustietoja asumiseen, oman talouden hoitoon ja asiointiin liittyen - Kansalaisen oikeudet ja velvollisuudet - Lähiyhteisön turvallisuus ja viihtyvyys	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhaku tehtävät. Yhteiskuntaopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi.

		Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäinen, pari- ja ryhmätyö, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T9 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ayk2 Historia, maantuntemus ja yhteiskunnan toiminta	• Suomen maantuntemus, historia ja asema osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa • Suomen koulutusjärjestelmä • työelämä ja työllistymistä edistävät palvelut	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhakehtävät Yhteiskuntaopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäinen, pari- ja ryhmätyö, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T9 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ayk3 Kulttuuri-identiteetti ja vuorovaikutus	• Suomalaiseen kulttuuriin liittyvät tavat, arvot, perinteet, normit ja asenteet sekä niiden vertaaminen muihin kulttuureihin • Tasa-arvo, yhdenvertaisuus, ihmisoikeudet • Demokraattisen osallistumisen ja vaikuttamisen taidot • Yhdistys- ja järjestökulttuuri, vapaaehtoistyö	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhakehtävät Yhteiskuntaopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäinen, pari- ja ryhmätyö, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T9 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ayk-v1 Yhteiskuntatietous ja kulttuurientuntemus alku, valinnainen 1	Ayk1-3 sisältöjen kertaaminen	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhakutehtävät Yhteiskuntaopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäinen, pari- ja ryhmätyö, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T9 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ayk-v2 Yhteiskuntatietous ja kulttuurientuntemus alku, valinnainen 2	- Ayk1-3 sisältöjen syventäminen ja soveltaminen - Uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhakutehtävät Yhteiskuntaopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäinen, pari- ja ryhmätyö, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T9 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

7.2.7 Ympäristö- ja luonnontieto

Oppiaineen tehtävä

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristö- ja luonnontiedossa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristö- ja luonnontiedossa opiskelijat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukee opiskelijoiden ympäristösuhteen rakentumista sekä maailmankuvan kehittymistä. Ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen tavoitteena on ohjata opiskelijoita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä niiden ilmiöitä. Ympäristö- ja luonnontiedon monitieteinen perusta edellyttää, että opiskelijat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Ympäristö- ja luonnontiedossa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriin, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristö- ja luonnontiedon keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristö- ja luonnontiedossa rakennetaan perustaa ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, jokapäiväisessä elämässä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnon-ympäristöä ja ihmistä sekä elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omassa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää opiskelijoiden kiinnostusta ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristö- ja luonnontiedon tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuun.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa opiskelijoita ohjataan yhdistämään kokemuksiaan ja tietojään ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun. Eri tiedonalojen ominaispiirteisiin tutustumalla rakennetaan valmiuksia opiskeluun aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa. Tutkimisen taidoissa keskitytään havainnoimiseen ja havaintojen kuvaamiseen. Kielitietoisessa ympäristö- ja luonnontiedon opetuksessa on keskeistä ympäristö- ja luonnontiedon eri tiedonalojen keskeisten käsitteiden ja niiden välisten suhteiden avaaminen sekä ymmärtämisen varmistaminen.

Arvioinnin kohteet ympäristö- ja luonnontiedossa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää opiskelijan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristö- ja luonnontiedon opiskeluun sekä auttaa opiskelijaa kokemaan kaikki ympäristö- ja luonnontiedon tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	Ayl1-Ayl2	Ympäristö- ja luonnontiedon merkityksen hahmottaminen

T2 tukea opiskelijan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata opiskelijaa toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisössään kestävän kehityksen edistämiseksi	Ayl1-Ayl2	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T3 rohkaista opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä pohdinnan lähtökohtana	Ayl1-Ayl2	Kysymysten muodostaminen
T4 ohjata opiskelijaa tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	Ayl1-Ayl2	Tutkimisen taidot: havainnointi ja mittaukset
T5 ohjata opiskelijaa ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten merkitystä	Ayl1-Ayl2	Teknologinen osaaminen
T6 ohjata opiskelijaa edistämään turvallista toimintaa omassa lähiympäristössään	Ayl1-Ayl2	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot
T7 ohjata opiskelijaa tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	Ayl1-Ayl2	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä vastuullisesti ja turvallisesti	Ayl1-Ayl2	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen
Tiedot ja ymmärrys		
T9 ohjata opiskelijaa hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteiden avulla sekä tukea opiskelijan kielitaidon kehitystä ympäristö- ja luonnontiedon käsitteistön hallinnassa	Ayl1-Ayl2	Käsitteiden käyttö
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja käyttämään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ympäristöä ja sen ilmiöitä	Ayl1-Ayl2	Mallien käyttö
T11 ohjata opiskelijaa luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen sekä ohjata opiskelijaa ihmisen rakenteen ja elintoimintojen ymmärtämiseen	Ayl1-Ayl2	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne ja elintoiminnot
T12 ohjata opiskelijaa maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartan-käyttötaitoja	Ayl1-Ayl2	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, karttataidot
T13 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	Ayl1-Ayl2	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen
T14 ohjata opiskelijaa kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia	Ayl1-Ayl2	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden kuvaaminen ja selittäminen

Ympäristö- ja luonnontiedon kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ayl1 Ihminen ja monimuotoinen maailma	- Suomen, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristö karttojen, alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla - Ihmissen rakenne ja keskeiset elintoiminnot - Vuodenajat, päivän ja yön vaihtelu sekä maapallon rakenne - Eliöt ja niiden elinympäristöt - Ravintoketjut ja ravinnon tuotanto	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhakutehtävät Ympäristöopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittämisen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäinen, pari- ja ryhmätyö, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ayl2 Luonnon rakenteet	- Olomuodot ja aineiden ominaisuudet erilaisten materiaalien ja aineiden avulla - Energian säilymisen periaate lämpötilan mittaamisen ja lämpöenergian muuntumisen avulla - Aineen muutoksen periaate palamisen, yhteyttämisen ja veden kiertokulun avulla.	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhakutehtävät Ympäristöopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittämisen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ayl-v1 Ympäristö- ja luonnontieto alku, valinnainen 1	Ayl1-2 sisältöjen kertaaminen	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhakutehtävät Ympäristöopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittämisen kielitietoisten työskentelytapojen avulla.

		Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.
Ayl-v2 Ympäristö- ja luonnontieto alku, valinnainen 2	• Ayl1-2 sisältöjen syventäminen ja soveltaminen • Uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Suulliset ja kirjalliset tehtävät, havainnointi- ja tiedonhaku-tehtävät Ympäristöopin opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittäminen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn (itsenäiset, pari- ja ryhmätyöt, opiskelijoiden pitämät esitelmät) ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat tavoitteet: T1-T14 Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

7.2.8 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmien tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko-opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Opintojen alkuvaiheessa opinto-ohjauksen ja työelämätaitojen keskeisenä tehtävänä on auttaa opiskelijaa motivoitumaan ja suuntautumaan opintoihin tavoitteellisesti. Tavoitteiden asettamista ja vastuun ottamista omista opinnoista edistetään opiskelu- ja oppimistaitoja sekä itsearviointitaitoja kehittämällä. Alkuvaiheessa opiskelija saa keskeiset tiedot ja taidot, jotka auttavat häntä tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja, valintoja ja suunnitelmia.

Arvioinnin kohteet opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa
Opiskelu- ja elämänsuunnittelutaitojen kehittäminen		
T1 ohjata opiskelijaa tekemään elämänuraa, koulutusta ja työllistymistä koskevia ratkaisuja ja valintoja	Aot1, Aot2	Jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatiminen
T2 ohjata ymmärtämään keskeiset tiedot ja taidot, joita tarvitaan opintojen aloittamiseen, suorittamiseen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen	Aot1, Aot2	Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen opinnoissa
Oppimaan oppimisen taidot		
T3 kannustaa ja ohjata kehittämään opiskelutaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja	Aot1, Aot2	Opiskelutaitojen kehittyminen
Itsetuntemus		
T4 kehittää itsearviointitaitoja	Aot1	Itsearviointitaitojen kehittyminen
T5 kehittää valmiuksia toimia opiskeluympäristössä ja erilaisissa ryhmissä	Aot1	Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
T6 tukea kykyä itsenäiseen toimimiseen ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta ja tekemistään valinnoista	Aot1	Tavoitteiden asettaminen
Elinikäinen oppiminen		

T7 luoda edellytyksiä halulle oppia, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyä tunnistaa oppimiskohteita sekä kehittää valmiuksia tarvittaessa muuttaa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	Aot1, Aot2	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen
Työelämätaitojen kehittäminen		
T8 tutustuttaa työelämään, yrittäjyyteen, yrityksiin ja koulutusmahdollisuuksiin	Aot2	Osallistuminen tutustumistilaisuuksiin
T9 kehittää työelämässä tarvittavia sosiaalisia, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja	Aot2	Sosiaalisten, viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen
T10 ohjata ymmärtämään työn merkitys oman elämän ja yhteiskunnan kannalta	Aot1, Aot2	Tavoitteellinen työskentely
T11 ohjata tunnistamaan opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	Aot1, Aot2	Tavoitteellinen työskentely
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T12 ohjata löytämään itselleen sopivia ammattialoja tai saada tietoa oman ammattialan päivittämiseksi työelämään	Aot2	Tiedonhankintataidot ja tietojen hyödyntäminen urasuunnittelussa
T13 ohjata tunnistamaan omaa ammattitaitoa ja sen soveltuvuutta työelämään	Aot2	Palautteen hyödyntäminen urasuunnittelussa
T14 ohjata ymmärtämään työelämän käytäntöihin ja työlaainsäädäntöön liittyviä perusasioita	Aot2	Termien ja perusasioiden ymmärtäminen

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa

Kurssien tarkoituksena on vahvistaa opiskelijan ura- ja elämänsuunnittelutaitoja ja työelämätaitoja sekä vahvistaa opiskelijan käsitystä omista mahdollisuuksistaan ja kyvyistään.

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Aot1 Ura- ja elämänsuunnittelutaidot	- Urasuunnittelu muun elämän kontekstissa - Jatko-opintosuunnitelma - Oman osaamisen arviointi - Omien taitojen ja vahvuuksien arviointi - Opiskelutaitojen vahvistaminen - Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma	Toteutus Henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Vuorovaikutteinen arviointi, kannustava ja ohjaava palaute, joustavat menetelmät. Arvioitavat tavoitteet: T1 – T14 Suoritusmerkintä S/Hyl.

Aot2 Työelämään tutustuminen	- Jatko-opintomahdollisuudet - Työelämä tieto ja -taito - Yrittäjyys - Työn merkitys yhteiskunnan ja oman elämän kannalta - Henkilökohtainen opiskelu-suunnitelma	Toteutus henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, vierailukäynnit, työelämäjakso Arviointi Vuorovaikutteinen arviointi, kannustava ja ohjaava palaute, joustavat menetelmät. Arvioitavat tavoitteet: T1 – T14 Suoritusmerkintä S/Hyl.
---	---	---

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Aot-v1 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot, valinnainen	- Työelämään tutustuminen - Ammatilliseen koulutukseen tutustuminen - Lukiokoulutukseen tutustuminen	S=suoritettu/ H=hylätty

7.2.9 Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

Opetuksen järjestäjä voi sisällyttää paikallisen opetussuunnitelman alkuvaiheen opetustarjontaan myös muita aineita tai aihealueita edellyttäen, että ne tukevat aikuisten perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi taide- ja taitoaineet, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, ammatilliset opinnot, työelämään liittyvä osaaminen tai työelämään tutustuminen.

Valinnaisia kursseja aikuisten perusopetuksen alkuvaiheessa voivat olla esimerkiksi eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamista edistävät tukikurssit.

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
AvLii1 Liikunta	Ryhmän toimintaa ja toisten huomioimista edistävät joukkuepelit paripelit: - Jalkapallo - Käsipallo - Koripallo - Salibandy - Lentopallo - Mailapelit - Jääpelit Omien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen ja tulevaisuutta varten omaa terveydellistä edistymistä parantavat liikuntamuodot: - Kuntosaliharjoitukset - Joukkuepelit	Toteutus Monipuoliset liikuntalajit vuodenajan mahdollisuuksista riippuen kontaktiopetuksessa. Henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Opettaja arvioi kontaktiopetuksessa opiskelijan liikuntataitoja, ryhmässä toimimisen taidot, toisen huomioon ottamista.

	• Paripelit Uusien myönteisten liikuntakokemusten saaminen eri ja erilaisten taitojen harjoitteluun liikunta-muodoissa. • Havaintomotoriikan harjoitteet	Arviointi perustuu opiskelijan toimintaan joukkuepeleissä, nelinpeleissä, kaksinpeleissä, sekä opiskelijan toimintaan kuntoliikun- nan eri muodoissa. Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
AvLii2 Liikunta	AvLii1 kurssin tukikurssi Alkuvaiheen sisältöjä syventävä kurssi. Alkuvaiheen AvLii1-kurssin sisältöjen lisäksi ryhmän toimintaa ja toisten huomioimista edistävien joukkuepelien ja paripelien lisäksi/tueksi: • Soveltavat pelit • Soveltavat leikit Alkuvaiheen AvLii1-kurssin sisältöjen lisäksi uusien myönteisten liikuntakokemusten saamisen ja erilaisten taitojen harjoitteluun lisäksi/tueksi: • Yleisurheilu • Kuntoliikunta	Toteutus Monipuoliset liikuntalajit vuoden-ajan mahdollisuuksista riippuen kontaktiopetuksessa. Henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Opettaja arvioi kontaktiopetuksessa opiskelijan liikuntataitoja, ryhmässä toimimisen taidot, toisen huomioon ottamista. Arviointi perustuu opiskelijan toimintaan joukkuepeleissä, nelinpeleissä, kaksinpeleissä, sekä opiskelijan toimintaan kuntoliikun- nan eri muodoissa. Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.
AvTe1 Terveystieto	Terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen eri käsitteiden ja ulottuvuuksien ymmärtäminen: • Identiteetti • Minäkuva • Terveysosaaminen • Toimintakyky • Seksuaalisuus Terveyttä tukevien ja kuluttavien sekä sairauksien ehkäisyyn liittyvien tekijöiden ja käsitteiden ymmärtäminen: • Hygienia • Uni • Arkirythmi • Ravinto • Liikunta Yhteisöjen, yhteiskunnan ja kulttuurien merkityksien ja käsitteiden ymmärtäminen terveyden näkökulmasta: • Kestävä kehitys • Terveyspalvelut • Ympäristön terveysriskit	Toteutus monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetuksena, suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät, projektit, oppilaiden esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät, ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät, tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket, tiedonhaku-tehtävät. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin ja sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Sanallinen arviointi ja suorituserkintä S/Hyl.

	• Ympäristöturvallisuus	
AvTvt1 Tieto- ja viestintätekniikka	• Tunnuksien, Wilman käyttö, sähköposti, tiedonhaku • Tiedostojen eri säilytys- ja lähetyksmuodot. • Yleisimmät tieto- ja viestintätekniikan sovellukset ja niiden käyttöön tarkoitetut ohjeet ja oppaat	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden kielitaidon ja tietotekniikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittämisen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Materiaali Opettajan jakama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi Sanallinen arviointi ja suoritusmerkintä S/Hyl.

8 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus

8 Aikuisten perusopetuksen päättövaiheen opetus

8.1 Oppiaineet päättövaiheessa

Päättövaiheen opetustarjonta

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Tarjottavat valinnaiset kurssit
Suomen kieli ja kirjallisuus / Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	11	2
Vieras kieli, A-englanti	8	2
Toinen kotimainen kieli, ruotsi	8	-
Matematiikka	8	2
Uskonto / Elämänkatsomustieto	1	2
Historia	1	2
Yhteiskuntaoppi	2	2
Fysiikka	1	2
Kemia	1	2
Biologia	1	2
Maantieto	1	2
Terveystieto	1	1
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	6
Liikunta	-	3
Tieto- ja viestintätekniikka	-	2
Yhteensä vähintään 46 kurssia		

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

8.1.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista sekä tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Opiskelijoiden arjessa ja työelämässä tarvittavia kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa kielikasvatuksesta ja auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä kulttuurisesti moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Opiskelijoiden taitotasolle soveltuva kirjallisuus, monimuotoiset tekstit ja kulttuurituotteet vahvistavat luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä sekä laajentavat opiskelijoiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus ja kulttuuriperinnön tuntemus yhdistävät opiskelijan kulttuuriinsa ja avartavat käsitystä muista kulttuureista.

Opiskelijoita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta opiskelijoita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta sekä kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan opiskelijoiden taitotasolle sopivien tai tyypillisten kielenkäyttölanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Jokaisen kurssin sisältöön tuodaan mukaan oppiaineen kulttuurisisältöjä, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama ja teatteritaide. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostamisen tukeminen ja kulttuurintuntemuksen syventäminen. Mediakasvatuksen tehtävänä on kriittisen medialukutaidon ja aktiivisen toimijuuden omaksuminen medioituneessa yhteiskunnassa.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon aikuisten arjen ja työelämän tekstimailma ja kokemukset. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo sekä tuetaan eritasoisia oppijoita. Opetuksessa tehdään yhteistyötä äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien ja oppiaineiden kanssa.

Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun opiskelija on opiskellut kaikki opiskelusuunnitelmaansa kuuluvat pakolliset ja valinnaiset kurssit. Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että opiskelija saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin aikuisten perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden edellyttämää osaamista.

8.1.2 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää opiskelijoiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee opiskelijoiden kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan opiskelijoita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa kulttuurisesti moninaisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Opiskelijoita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde

myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan op-
pimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja
muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien opetuksen kanssa.

**Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvo-
sanalle 8) oppimäärän päättyessä**

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata opiskelijaa laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	äi1–5, äi6	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Opiskelija osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa opiskelijaa monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitoaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	äi1–5	Vuorovaikutus ryhmässä	Opiskelija osaa ilmaista mieltänsä ja perustella sen uskottavasti. Opiskelija ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	äi5, äi6, äi9	Kokonaisuutensa ja esiintymisen taidot	Opiskelija osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisuutensa keinoja. Opiskelija osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen ja ottaa esittäessään yleisönsä huomioon ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa opiskelijaa syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan omia vuorovaikutuksellisia vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimedialaisissa viestintäympäristöissä	äi3, äi5, äi9	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Opiskelija osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tekstien ymmärtämisessä ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	äi1, äi2, äi4, äi7	Tekstinymmärtämisen strategiat	Opiskelija osaa käyttää tekstiymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Opiskelija osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

T6 tarjota opiskelijalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	äi1–4, äi6–8	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Opiskelija osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa opiskelijaa tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	äi2–4, äi6–8	Tekstien erittely ja tulkinta	Opiskelija osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Opiskelija ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksereitä.
T8 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	äi1–2, äi6–8	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Opiskelija osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Opiskelija osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa opiskelijaa laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja kirjallisuudenlajeja kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	äi2, äi4, äi6–8	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Opiskelija osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Opiskelija löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Opiskelija lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista opiskelijaa ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	äi2, äi4, äi6, äi9	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Opiskelija tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Opiskelija osaa kuvailla itseään tekstin tuottajana.
T11 tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa opiskelijaa valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	äi2–3, äi6, äi9	Tekstilajien hallinta	Opiskelija osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.
T12 ohjata opiskelijaa vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota opiskelijalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista opiskelijaa vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa	äi2–3, äi6, äi9	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Opiskelija osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Opiskelija antaa ja vastaanottaa palautetta

vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana			teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata opiskelijaa edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintätekniologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystä kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	äi1, äi3-4, äi6, äi9	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Opiskelija tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokattaessaan. Opiskelija kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintätekniologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa opiskelijaa vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistaamaan lähteiden käyttöä ja viittaus tapojen hallintaa omassa tekstissään sekä opastaa opiskelijaa toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	äi1-4, äi6, äi9	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Opiskelija osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Opiskelija osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Opiskelija noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa opiskelijaa tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	äi3-5, äi8	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa opiskelijaa avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	äi4, äi7, äi10	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Opiskelija tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Opiskelija tuntee kirjallisuuden vaihteita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Opiskelija tuntee kirjallisuuden pääajit ja on lukenut sovitut kirjat.
T17 ohjata opiskelijaa tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriin monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa opiskelijaa pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa opiskelijaa aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	äi2, äi4, äi7, äi9-10	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Opiskelija osaa kuvailla äidinkielen merkitystä, suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän eri tavoite-alueet integroituvat oppimisessa toisiinsa. Kaikilla kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri tavoite- ja sisältöalueita, vaikka kurssin näkökulmasta jokin oppimäärän osa-alue tai näkökulma painottuu. Kurssija voidaan paikallisesti yhdistää tai ryhmitellä laajemmiksi kursseiksi tai jaksoiksi.

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Päi1 Suomen kielen ja kirjallisuuden perusteet	• tekstien tuottaminen ja tulkitseminen • oman tekstin rakentaminen • kirjoittamisprosessi • erilaisten tekstien erittelemine ja arvioiminen • tiedonhakuun perehtyminen	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin/ itsearviointiin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T5, T6, T8, T13, T14 Numeroarviointi 4-10
Päi2 Monimuotoiset tekstit	• eri tekstilajeihin tutustuminen • tekstien tulkitseminen • kriittinen lukeminen • erilaisten ilmaisukeinojen harjoittelu • kannanotto ja perustelu	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T14, T17 Numeroarviointi 4-10
Päi3 Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen	• tekstilajien tuntemuksen syventäminen • tekstien tulkitsemistaitojen vahvistaminen • erilaisten tekstien kielelliset piirteet • tekstien eri muodot • palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi

	• puhe-esitys	Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T4, T6, T7, T11, T12, T13, T14, T15 Numeroarviointi 4-10
Päi4 Kieli ja kulttuuri	• suomalaisen kirjallisuuden vaiheet ja teemat • suomalainen kulttuuriperintö • taide osana yhteiskuntaa • tekstien tyylit, sävyt ja rakenteet	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T5, T6, T7, T9, T10, T13, T14, T15, T16, T17 Numeroarviointi 4-10
Päi5 Puhe- ja vuorovaikutustaidot	• viestintätaidot • oman viestimisen havainnointi ja kehittäminen • kuuntelemisen ja keskustelun taidot • mielipiteen perustelu • vastavuoroinen viestintä • puhutun kielen erilaiset tyylit ja sävyt	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T15 Numeroarviointi 4-10
Päi6 Median maailma	• median ilmiöt ja tekstilajit • erilaisten mediatuotteiden tutkiminen ja tekeminen • tekstien luotettavuuden arvioiminen	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus.

		Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T3, T6, T7, T8, T9, T10, T11, T12, T13, T14 Numeroarviointi 4-10
Päi7 Kauno- ja tietokirjallisuuden lukeminen	• kauno- ja tietokirjallisuuden tutustuminen • lukukokemusten käsittely eri tavoin • analyysikäsitteet • tekstin luotettavuus	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T5, T6, T7, T8, T9, T16 Numeroarviointi 4-10
Päi8 Tekstien tulkinta	• erilaisten tekstien tulkinta • analyysikäsitteiden vahvistaminen • tekstien kielelliset ja tekstuaaliset piirteet	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T6, T7, T8, T9, T15 Numeroarviointi 4-10
Päi9 Tekstien tuottaminen	• erilaisten tekstien tuottaminen • tekstien tavoitteet ja arviointi • palautteen vastaanottaminen tuottamisen eri vaiheissa • oikeinkirjoitus	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henki-

	• puheen keinot ja puhe-esitys	lökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T3, T4, T10, T11, T12, T13, T14, T17 Numeroarviointi 4-10
Päi10 Nykykulttuurin ilmiöitä ja kirjallisuutta	• nykykulttuuri ja sen ilmiöt • monimuotoiset tekstit • erilaisten tekstien tuottaminen • keskustelu nykykulttuurin ilmiöistä	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T16, T17 Numeroarviointi 4-10
Päi11 Draaman keinot	• erilaisiin draaman keinoihin tutustuminen • esityksen suunnittelu ja toteuttaminen	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T3, T4, T6, T9, T10, T16, T17 Numeroarviointi 4-10

8.1.3 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea opiskelijan kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla opiskelija osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa opiskelijoita rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat opiskelijoille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Opiskelijoiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja pyritään hyödyntämään opiskelijoiden osaamia kieliä.

Opiskelija voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan ensisijaisesti seuraavat näkökulmat:

- opiskelijan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin/joillakin kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen oppimisyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja työskentelyssä tai
- opiskelijan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun opiskelija opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat opiskelijan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli opiskelijan oppimäärä on suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Opiskelija voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Päättövaiheen opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opiskelijan kehittyviä luku- ja kirjoitustaitoja tulee edelleen tukea. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan kielitaito ja vahvuudet. Opiskelijan kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurin tuntemusta laajennetaan ja kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan kotoutumisprosessia ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä edistetään kielellisiä ja kulttuurisia taitoja erilaisissa monimediaisissa, monikielisissä ja -kulttuurisissa, ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan toimimaan erilaisissa viestintäympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmaperiin.

Päättövaiheen opetuksen tehtävänä on rohkaista opiskelijoita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Opetuksessa tuetaan kehittymistä aktiivisiksi lukijoiksi ja kirjoittajiksi, jotka arvioivat ja kehittävät tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitojaan ja hankkivat ja jakavat kokemuksia erityyppisistä teksteistä. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Opiskelijoita ohjataan hankkimaan ja hyödyntämään tietoa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista. Kehitetään yleispuhekielen ja kirjakielen normien hallintaa ja taitoa käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 auttaa opiskelijaa kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisukeinoja vuorovaikutustilanteissa ja vahvistamaan taitoaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa	s21, s23, s27, s210	Vuorovaikutustaidot	Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitoa	s21-s24, s27	Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Opiskelija ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.
T3 rohkaista opiskelijaa esiintymään entistä monipuolisemmin erilaisissa tilanteissa ja kehittämään esiintymistaitoja	s27, s28, s10	Esiintymistaidot	Opiskelija osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata opiskelijaa hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa	s21-s24, s28	Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Opiskelija käyttää tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

T5 ohjata opiskelijaa kriittiseen tekstien tulkintaan	s24, s26, s27	Tekstien tulkinta	Opiskelija osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.
Tekstien tuottaminen			
T6 rohkaista opiskelijaa hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä sekä vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä	s22, s23, s26-s28	Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Opiskelija hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.
T7 ohjata opiskelijaa vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen hallintaa	s22-s24, s28	Kirjoitetun kielen hallinta	Opiskelija tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 auttaa opiskelijaa syventämään kielitietoisuuttaan ja vakiinnuttamaan taitoaan vastaanottaa tekstiä eri tavoilla eri tilanteissa	s22-s26	Kielitietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä.
T9 rohkaista opiskelijaa avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samankaltaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	s29, s210	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Opiskelija osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta.
T10 ohjata opiskelijaa tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin ja kirjallisuuteen	s28-s210	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Opiskelija tuntee suomalaista kirjallisuutta ja muuta kulttuuria sekä arvioi niitä oman identiteetin ja suomalaisuuden näkökulmasta.
T11 auttaa opiskelijaa vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata opiskelijaa näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	s26, s28	Viestijäkuvan kehittymisen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelija tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T 12 ohjata opiskelijaa ymmärtämään, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	s21-s26	Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Opiskelija tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.
T 13 rohkaista opiskelijaa kehittämään tiedonhankintataitoja sekä oman työskentelyn suunnittelua ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	s25	Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Opiskelija osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kaikilla suomen kielen ja kirjallisuuden kursseilla opiskellaan monipuolisesti eri sisältöalueita. Eri kursseilla painotetaan enemmän toisia sisältöjä. Opiskelijan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että opiskelija voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä opiskelijoiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ps21 Opiskelutaitojen vahvistaminen	• tekstin ydinasioiden etsiminen ja ymmärtäminen • otsikot, kappaleenjako, koekysymykset ja –vastaukset • muistiinpanot • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T4, T12 Numeroarviointi 4-10
Ps22 Luonnontieteen tekstit tutummiksi	• määritelmä • tiivistelmä • tekstin rakenteita • luonnontieteellinen sanasto • luonnontieteellisten tekstien monipuolinen lukeminen, kirjoittaminen ja kuunteleminen • kurssin sisällöistä puhuminen • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T2, T4, T7, T8 T12 Numeroarviointi 4-10
Ps23 Yhteiskunnallisten aineiden tekstit tutummiksi	• lyhyt esseevastaus • yhteiskunnallinen sanasto • yhteiskunnallisten tekstien lukeminen, kirjoittaminen ja kuunteleminen • kurssin sisällöistä puhuminen • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus.

		Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja opimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T4, T6 - T8, T12 Numeroarviointi 4-10
Ps24 Median tekstejä ja kuvia	• uutis- ja mainoskuvan tavoitteet • lähteiden luotettavuus • lähteiden käyttö ja merkitseminen • tekstin lainaaminen ja referointi • tekstin käyttö oman tekstin pohjana • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja opimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T4, T12 Numeroarviointi 4-10
Ps25 Tiedonhankintataitojen syventäminen	• tiedonhankintataidot • graafien, karttojen ja tilastojen lukeminen ja tulkinta • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja opimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T8, T12, T13 Numeroarviointi 4-10
Ps26 Uutistekstit	• eri medioiden uutiset • uutisten tekstilajipiirteet ja ydinasiat • uutisen luotettavuus • uutisen kirjoittaminen ja niistä keskusteleminen • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus.

		Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja op- pimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityös- kentelyyn/tehtäviin ja sisältö- jen hallintaan. Kurssilla voi- daan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia ko- keita. Arvioitavat taidot: T5, T6, T8, T11, T12 Numeroarviointi 4-10
Ps27 Mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen	• mielipiteen ilmaiseminen ja erilaisissa viestintätilanteissa argumentointi (fraasit ja ilmaisut) • mielipidetekstin piirteet • mielipidetekstin kirjoittaminen • puhe-esityksen pitäminen • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja op- pimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityös- kentelyyn/tehtäviin ja sisältö- jen hallintaan. Kurssilla voi- daan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia ko- keita. Arvioitavat taidot: T1-T3, T5 Numeroarviointi 4-10
Ps28 Kaunokirjalliset tekstit tutuiksi	• kaunokirjallisuuden eri lajit ja tekstilaji- piirteet • kaunokirjallisten tekstien lukeminen • omaehtoiseen lukemiseen aktivoimi- nen • oma kertomus ja runo • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja op- pimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityös- kentelyyn/tehtäviin ja sisältö- jen hallintaan. Kurssilla voi- daan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia ko- keita. Arvioitavat taidot: T3, T4, T6, T7, T10, T11 Numeroarviointi 4-10
Ps29 Kulttuurien moninaisuus – moninainen kulttuuri	• arvostelun kirjoittaminen • taideteokseen tutustuminen • kulttuurikokemusten vertailu • ajankohtainen kielitietous	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus

		Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T3, T5, T9, T10, T13 Numeroarviointi 4-10
Ps210 Ajankohtaiset ilmiöt Suomessa ja maailmalla	• ajankohtaiset ilmiöt kulttuurissa ja yhteiskunnassa • eri medioiden ja lähteiden hyödyntäminen • tekstin tuottamisen taitojen syventäminen • ajankohtainen kielitietous Kurssi pyritään toteuttamaan yhteistyössä yhteiskuntaopin/historian/maantieteen oppiaineiden opiskelun kanssa.	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T3, T9, T10 Numeroarviointi 4-10
Ps211 Kielitaidon kartoittaminen	• ajankohtainen kielitietous • kielitaidon eri osa-alueiden arviointi EVK:n mukaisesti	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T2, T4, T5, T7 Numeroarviointi 4-10

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Ps2-v1 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus päättö, valinnainen 1	Aiemmillä kursseilla opiskeltujen sisältöjen tuki- ja kertauskurssi.	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja opimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Numeroarviointi 4-10
Ps2- v2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus päättö, valinnainen 2	Aiempien kurssien sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittujen sisältöjen soveltamiseen ja opiskellaan uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja opimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn/tehtäviin ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Numeroarviointi 4-10

8.1.4 Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelu aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden opintoihin kuuluu vähintään yksi A-kielen oppimäärä. Näihin perusteisiin on laadittu A-oppimäärän perusteet englannille ja muulle vieraalle kielelle. Toiselle kotimaiselle kielelle on laadittu B1-oppimäärän perusteet. Muihin kieliin tai oppimääriin opetuksen järjestäjä tai koulu laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää.

Perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 kielten eri oppimäärissä

Kieli ja oppimäärä	Taito toimia vuorovaikutuksessa - vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Taito tulkita tekstejä - kuullun ymmärtäminen - tekstin ymmärtäminen	Taito tuottaa tekstejä - puhuminen - kirjoittaminen
--------------------	---	--	---

	- viestintästrategioiden käyttö - viestinnän kulttuurinen sopivuus		
A-ruotsi	A2.2	A2.2	A2.1
A-suomi	B1.1	B1.1	A2.2
A-englanti	B1.1	B1.1	B1.1
A-saame	A2.2	A2.2	A2.1
muut A-kie- let	A2.2	A2.2	A2.1
B1-ruotsi	A1.3	A1.3	A1.3
B1-suomi	A1.3	A1.3	A1.3
B1 vieras kieli	A2.1	A2.1	A1.3
B2-kielet	A1.3	A1.3	A1.2
B2-saame	A1.3	A1.3	A1.2
ÄKO-ruotsi	B1.2	B1.2	B1.2
ÄKO-suomi	B1.2	B1.2	B1.2

8.1.5 Toinen kotimainen kieli, ruotsi B1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselle. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	rub1– rub8	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Opiskelija osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Opiskelija osaa toimia vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.
T2 rohkaista opiskelijaa näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivaranon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös opiskelun ulkopuolella	rub1– rub8	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Opiskelija osaa maininta joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3
T3 järjestää opiskelijoille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	rub1– rub8	Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Opiskelija selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T4 tukea opiskelijaa kielellisten viestintästrategioiden käytössä	rub1– rub8	Viestintästrategioiden käyttö	Opiskelija osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Opiskelija osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Opiskelija joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5 auttaa opiskelijaa laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	rub1– rub8	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Opiskelija osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T6 rohkaista opiskelijaa tulkitsemaan monentyyppisiä puhuttuja ja kirjoitettuja ruotsinkielisiä tekstejä oman	rub1– rub8	Tekstien tulkintataidot	Opiskelija ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua

edistymisen kannalta sopivimmalla vaikeustasolla			tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Opiskelija pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.3
T7 tarjota opiskelijalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	rub1–rub8	Tekstien tuottamistaidot	Opiskelija osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opetettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Opiskelija pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Opiskelija ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 ohjata opiskelijaa tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	rub1–rub8	Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Opiskelija osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.
T9 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena	rub1–rub8	Kielellinen päättely	Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa niitä. Opiskelija tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Prub1 Kielitaidon alkeet: Lähtökohtia ruotsin opiskelulle	- kielenopiskelutaidot - ruotsin asema Suomessa - itseä koskevien tietojen kertominen - ruotsinkielisen puheen havainnointi ja ääntäminen	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10
Prub2 Kielitaidon alkeet: Perusviestintää arkipäivän sosiaalisissa tilanteissa	- tavanomaiset sosiaaliset kohtaamistilanteet - puhuminen ja ääntäminen - kielenopiskelutaidot	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10
Prub3 Kielitaidon alkeet: Vuorovaikutus asiointitilanteissa	- arkipäivän asiointitilanteet - tilanteeseen sopiva kielenkäyttö	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10
Prub4 Kielitaidon alkeet: Selviytyminen muodollisem-	työelämän tilanteet sekä muut muodollista kielenkäyttöä edellyttävät tilanteet	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa

mista tilanteista	• kohtelias kielenkäyttö esim. juhlissa	Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10
Prub5 Kielitaidon alkeet: Palvelu- ja viranomaistilanteet	• vaativat palvelutilanteet kuten terveydenhoito, työnhaku, koulutus	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10
Prub6 Kielitaidon alkeet: Ajankohtaiset ilmiöt	• tiedonhankinta • viestintä ajankohtaisissa asioissa • ruotsinkieliset mediat	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10
Prub7 Kehittyvä kielitaito: Miksi Suomessa puhutaan ruotsia?	• Suomen ja Ruotsin yhteinen historia • suomi ja ruotsi Suomen kansalliskielinä • Pohjoismaiden arvot ja kulttuuriperintö	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10
Prub8 Kehittyvä kielitaito: Avaimet elinikäiseen kieltenopiskeluun	• opiskelijoiden jatkosuunnitelmat • opiskelijan tulevaisuudessa tarvitsemat tiedot ja taidot • oman kielenopiskelun sekä kielitaitotason arviointi	itsenäinen suorittaminen tai yhteistyö Jyväskylän aikuislukion kanssa Arvioitavat taidot: T1–T9 Numeroarviointi 4–10

8.1.6 Vieras kieli, englantia, A-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa oppimisen ilolle ja luovuudelle.

Englannin kielen opetus on osa kielikasvatusta. Opiskelijoissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa englanninkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia opiskelijoita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla opiskelijoita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Englannin kielen opiskelu valmistaa opiskelijoita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja opiskelijoiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselle. Opetus pyritään järjestämään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Opiskelijoiden erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Tavoitteena on, että opiskelija harjaantuu hakemaan osaamillaan kielillä tietoa. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa.

Englannin kielen opiskelu aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa (A-oppimäärä)

Näissä opetussuunnitelman perusteissa on kuvattu 8 englannin A-oppimäärän aikuisten perusopetuksen päättövaiheen kursseja, joiden pakollisuus/valinnaisuus kuvataan paikallisessa opetussuunnitelmassa. Opiskelija, jolla on englannin kielessä aiempia opintoja tai muulla tavoin hankittua englannin taitoa, voi aloittaa opintonsa itselleen sopivan tasoisesta kurssista. Kaikki tavoitteet ovat mukana kaikilla kursseilla, mutta niiden painotus voi vaihdella.

Englannin kielen A-oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutaidot			
T1 rohkaista opiskelijaa elinikäiseen kielenopiskeluun, asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioida oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata opiskelijaa myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	ena1 – ena8	Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Opiskelija osaa toimia erilaisissa oppimisympäristöissä ja osaa hyödyntää opiskeluvälineitä kielen oppimista edistävällä tavalla. Opiskelija osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Opiskelija huomaa, mihin hän voi käyttää englannin kielen taitoaan myös opintojen ulkopuolella ja osaa pohdita, miten hän voi käyttää taitoaan opintojen päätyttyä.
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	ena1 – ena8	Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä käyttämällä	Opiskelija osaa tehdä havain- toja mahdollisuuksista toimia englanninkielisessä toimin- taympäristössä.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso B1.1
T3 rohkaista opiskelijaa osallistumaan keskusteluihin monenlaisista tämän elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa voidaan käsitellä myös mielipiteitä	ena1 – ena8	Vuorovaikutustaito erilaisissa tilanteissa	Opiskelija pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.
T4 tukea opiskelijan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	ena1 – ena8	Viestintästrategioiden käyttö	Opiskelija pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestin-

			täkumppani ymmärtänyt viestintä. Opiskelija osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen sekä pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T5 auttaa opiskelijaa tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea opiskelijoiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	ena1 – ena8	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Opiskelija osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuus- säännöt. Opiskelija pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T6 tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	ena1 – ena8	Tekstien tulkintataidot	Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Opiskelija ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Opiskelija löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso B1.1
T7 ohjata opiskelijaa tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuden ja ohjaten hyvään ääntämiseen	ena1 – ena8	Tekstien tuottamistaidot	Opiskelija osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista. Opiskelija käyttää melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Opiskelija osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T8 motivoida opiskelijaa arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä Suomen ja maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia	ena1 – ena8		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T9 edistää opiskelijan taitoa pohtia englannin asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja	ena1 – ena8	Kielten statuksiin liittyvien kysymysten hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä

			pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostuksiin liittyviä ilmiöitä.
T10 ohjata opiskelijaa havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena.	ena1 – ena8	Kielellinen päättely	Opiskelija osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Opiskelija tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Englannin kielen A-oppimäärän kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pena1 Kehittyvä kielitaito: Työelämässä toimiminen ja muita mahdollisia tilanteita	• itsensä esittely ja omista opinnoista kertominen • töiden hakuun ja työssä olemiseen liittyvä sanasto • ansioluettelo • työpaikan arkitilanteet omalla toivealalla. • elinkaarijuhlat ja pyhäpäivät ja niiden vietto eri maissa. • yleis- ja kestonuoto • menneen ajan aikamuodot • epä säännölliset verbit • Aena 1-4 sisältöjen kertausta tarvittaessa	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena2 Kehittyvä kielitaito: Palvelu- ja viranomaistilanteet ja osallistuva kansalainen	• palvelu- ja viranomaistilanteita • terveys ja keho • lomakkeet ja viranomaisasiat • asuminen • taloudelliset asiat arjessa. • adjektiivit • adjektiivien vertailu • Aena 1-4 sisältöjen kertausta tarvittaessa	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena3 Kehittyvä kielitaito: Kertomuksia minusta ja ympäristöstäni	• arjen rutiinit • minun tarinani (videoesittely) • kansallisuussanat • vaillinaiset apuverbit	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, Tiedonhakutehtävät

	Aena 1-4 sisältöjen kertausta tarvittaessa	Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arviointia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena4 Kehittyvä kielitaito: Ajankohtaiset ilmiöt	- kulttuurien tuntemus, käsitteitä ja vertailua - omasta kulttuurista kertominen - uutisten maailma - uutisteksti - sosiaalinen media - sanajärjestys (kertaus) - muodollinen subjekti - yleisimmät konjunktiot - Aena 1-4 sisältöjen kertausta tarvittaessa	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arviointia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena5 Kulttuurikohtaamisia	- ajanviettotavat ja media - omat harrastukset ja mielenkiinnon kohteet - ajanvietto- ja harrastusmahdollisuudet omalla kotipaikkakunnalla - taide ja kulttuuri - työ- tai toimintaohje itselle tutusta harrastuksesta tai työtehtävästä - opastussanasto - Aena 1-4 sisältöjen kertausta tarvittaessa	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arviointia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena6 Globaalienglanti	- englanti maailmankielenä - englanninkieliset kulttuurit - englanninkielisten maiden esittely - Aena 1-4 sisältöjen kertausta tarvittaessa	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali.

		Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena7 Liikkuvuus ja kansainvälisyys	• matkustaminen • hotelliasointi • kansallisuussanat • jos-lauseet • Aena 1-4 sisältöjen kertausta tarvittaessa	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena8 Avaimet elinikäiseen kieltenopiskeluun	• opittujen rakenteiden ja yleisanaston kertaus ja testaus • kielitaidon kehittämisen ja itsearviointin keinot • kielitaidon arviointikoonti	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pena-v1 Englanti päättö, valinnainen 1	Aena1-4 ja Pena 1-8 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi. Aiemmin opitun kertaus ja harjoittelu.	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät verkko-oppimisympäristössä, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi

		Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10
Pena-v2 Englanti päättö, valinnainen 2	Aena 1-4 ja Pena 1-8 sisältöjä syventävä kurssi. Aiemmin opittujen sisältöjen soveltaminen ja syventäminen sekä uusien sisältöjen opiskelu opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Suulliset, kirjalliset, kuuntelu- ja havainnointitehtävät verkko-oppimisympäristössä, Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöhön, tehtäviin ja sisältöjen hallintaan, kurssilla voidaan myös pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T8 Numeroarviointi 4-10

8.1.7 Matematiikka

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijoiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää opiskelijoiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee opiskelijoiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvausta matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa opiskelijat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa opiskelijoita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää opiskelijoiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Matematiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
-------------------	---------	---------------------------------	-------------------------------

Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 vahvistaa opiskelijan motivaatiota, positiivista minäkuvausta ja itseluottamusta matematiikan oppijana	ma1-ma8		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen.
T2 kannustaa opiskelijaa ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	ma1-ma8	Vastuunottaminen opiskelusta	Opiskelija ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja osallistuu ryhmän toimintaan.
Työskentelyn taidot			
T3 ohjata opiskelijaa havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	ma1-ma8	Opittujen asioiden yhteydet	Opiskelija havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä.
T4 harjaannuttaa opiskelijaa täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	ma1-ma8	Ilmaisu	Opiskelija osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.
T5 tukea opiskelijaa loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	ma1-ma8	Ongelmanratkaisutaidot	Opiskelija osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.
T6 ohjata opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	ma1-ma8	Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Opiskelija osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä.
T7 rohkaista opiskelijaa soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	ma1-ma8	Matematiikan soveltaminen	Opiskelija soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä.
T8 ohjata opiskelijaa tiedonhallinta- ja analysointitaitoja sekä opastaa opiskelijaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	ma1-ma8	Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Opiskelija osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa.
T9 opastaa opiskelijaa soveltamaan tieto- ja viestintätekniikkaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	ma1-ma8	Tieto- ja viestintä-tekniikan käyttö	Opiskelija soveltaa tieto- ja viestintätekniikkaa matematiikan opiskelussa.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T10 vahvistaa päättely- ja päässälaskutaitoa sekä kannustaa opiskelijaa käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	ma1-ma8	Päättely- ja laskutaito	Opiskelija käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa.
T11 ohjata opiskelijaa kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	ma1, ma2	Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Opiskelija osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla.
T12 tukea opiskelijaa laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaali-lukuihin	ma1, ma2	Lukukäsite	Opiskelija tunnistaa reaali-luvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia.
T13 tukea opiskelijaa laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	ma6	Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Opiskelija osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Opiskelija osaa laskea prosentti-

			osuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Opiskelija osaa käyttää tietojään eri tilanteissa.
T14 ohjata opiskelijaa ymmärtämään tuntemattoman käsitteen ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	ma3, ma4	Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Opiskelija osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Opiskelija osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päättelöllä tai symbolisesti.
T15 ohjata opiskelijaa ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata opiskelijaa harjoitteluun funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	ma3, ma4, ma7	Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Opiskelija ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Opiskelija osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.
T16 tukea opiskelijaa ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	ma5	Geometrian käsitteet ja niiden väliset yhteydet	Opiskelija osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä
T17 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	ma5, ma8	Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuudet	Opiskelija osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Opiskelija ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.
T18 kannustaa opiskelijaa kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	ma5, ma8	Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Opiskelija osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Opiskelija osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.
T19 ohjata opiskelijaa määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	ma6, ma7	Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Opiskelija hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Opiskelija osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.
T20 ohjata opiskelijaa kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitoaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	ma1-ma8	Algoritminen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Opiskelija osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Matematiikan pakolliset kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kaikilla kursseilla: Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuk-sien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Rohkaistaan opiskelijoita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Vahvistetaan opiskelijoiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Syvenne-tään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. So-velletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pma1 Luvut ja laskutoimitukset I	• kokonaislukujen peruslasku-toimitukset • lukualueen laajennus reaali-lukuihin • laskutoimitukset reaalityyppisillä • vastaluku • käänteisluku • lukujen jaollisuus ja alkuteki-jöihin jako	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskente-lyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurs-silla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
Pma2 Luvut ja laskutoimitukset II	• laskutoimitukset desimaalityyppisillä • luvun tarkka arvo ja likiarvo sekä pyöristämissäännöt • murtolukujen laskutoimitukset • potenssilaskut eksponenttina kokonaisluvut • neliöjuuri • prosenttikäsite	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskente-lyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurs-silla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10

Pma3 Lausekkeet	• muuttujan käsite • lausekkeet ja niiden sievennys • lausekkeen arvo • potenssilausekkeiden sievennys • polynomit • polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tietojen viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
Pma4 Yhtälöt	• tuntematon yhtälössä • ensimmäisen asteen yhtälöt • yhtälöparit • suoraan ja kääntäen verrannollisuus • epäyhtälöt • vaillinaiset toisen asteen yhtälöt	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tietojen viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
Pma5 Geometria	• suoriin, kulmiin ja monikulmisiin liittyvät ominaisuudet • yhdenmuotoisuus ja yhteneväisyys • geometrinen konstruointi • kehä- ja keskuskulma sekä thaleen lause • monikulmion piiri ja pinta-ala • ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala • mittayksiköt ja yksikkömuunnokset	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tietojen viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi

		Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
Pma6 Prosentit	• prosenttilaskut • klassinen ja tilastollinen todennäköisyyslaskenta • erilaisten vaihtoehtojen lukumäärät	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Todennäköisyyslaskentaan voidaan tutustua myös kokeellisen tehtävän avulla. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
Pma7 Funktiot ja tilastot	• funktio • suorat ja paraabelit koordinaatistossa • suoran kulmakerroin ja vakio-termi • funktion nollakohta • yhtälöparien ratkaisu graafisesti • keskiarvo, tyyppi-arvo, mediaani, frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi • hajonta-käsite • aineiston keräys, jäsenitys ja esitys sekä analysointi	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10

Pma8 Geometria ja trigonometria	• pythagoraan lause • pythagoraan lauseen käänteislause • trigonometriset funktiot suorakulmaisessa kolmiossa • kolmiulotteiset kappaleet • pallon, lieriön ja kartion pinta-ala ja tilavuus	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
--	--	---

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pma-v1 Matematiikka päättö, valinnainen 1	Pma1 – Pma8 sisältöjen tukeminen ja/tai kertaaminen	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
Pma-v2 Matematiikka päättö, valinnainen 2	Pma1 – Pma8 sisältöjä syventävä kurssi • Aiemmin opittujen sisältöjen soveltaminen ja uusien sisältöjen opiskelu opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus. Opiskelijoiden matemaattisen ajattelun kehittäminen konkreettisten välineiden avulla sekä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Materiaali

		Opettajan jakama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kursilla voidaan pitää suullisia ja/tai kirjallisia kokeita. Arvioitavat taidot: T1-T20 Numeroarviointi 4-10
--	--	--

8.1.8 Uskonto

Uskonnon oppimääränä voi olla evankelisluterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, islam tai minkä tahansa muun Suomessa rekisteröidyn uskonnollisen yhdiskunnan uskonto.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on antaa opiskelijalle uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opiskelijaa ohjataan perehtymään omaan uskontoperinteeseen, opiskeltavan uskonnon perusteisiin ja sen monimuotoisuuteen, uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa.

Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetuksessa annetaan monipuolista tietoa uskonnosta sekä autetaan opiskelijaa ymmärtämään siitä käytävää keskustelua. Opiskelijaa ohjataan tarkastelemaan uskontoja eri näkökulmista sekä kriittiseen ajatteluun. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa opiskelijaa kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Uskonnon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata opiskelija havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin monimuotoinen vuorovaikutus sekä uskontoon liittyvä monimuotoisuus	u1	Uskontojen merkityksen ymmärtäminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Opiskelija osaa nimetä, luokitella ja analysoida uskonnollisia elementtejä kulttuuri-ilmiöissä.
T2 auttaa opiskelijaa syventymään opiskeltavan uskonnon juuriin, lähteisiin, oppiin ja opetuksiin sekä levineisyyteen ja vaikutukseen eri puolilla maailmaa	u1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Opiskelija osoittaa tuntevansa opiskelemansa uskonnon syntyhistorian. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa luetella merkittävimmät lähteet. Hän tuntee uskonnon maailmanlaajuisen merkityksen.

T3 ohjata opiskelijaa perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa ja Suomessa siten, että opiskelija ymmärtää uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutussuhteen, tuntee maailman suurten uskontoperinteiden erityispiirteitä ja yhdistäviä tekijöitä sekä tutustuu uskonnottomuuteen	u1	Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten ymmärtäminen	Opiskelija osoittaa hallitsevansa perustiedot maailmanuskonnoista ja erilaisista katsomusperinteistä. Hän tunnistaa uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleita	u1	Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Opiskelija tietää eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa erotella ja luokitella uskonnollisia teemoja mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.
T5 auttaa opiskelijaa havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja ja hahmottamaan uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	u1	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Opiskelija osaa esittää perusteltuja mielipiteitä ja osallistuu keskusteluun. Hän osaa tunnistaa erilaisia argumentaation tapoja ja argumentteja keskustelussa.
T6 auttaa opiskelijaa arvioimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	u1	Uskontojen ja katsomusten merkityksen ymmärtäminen globaalisti	Opiskelija osaa arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.
T7 rohkaista opiskelijaa kohtaamaan erilaisia ihmisiä myönteisen vuorovaikutuksen hengessä jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	u1	Elämäntaidot ja kehittyminen eettisessä ajattelussa	Ei vaikuta arvosanan muodostamisessa.

Uskonnon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pu1 Uskonnot maailmassa	Oman uskonnon juuret, lähteet, oppi, opetus, kulttuuri, levinneisyys ja vaikutukset sekä eettiset periaatteet. Uskonnot, katsomukset ja uskonnottomuus Suomessa ja maailmalla sekä uskontojen kriittinen tarkastelu. Etiikan ja eettisen pohdinnan perusteet ja käsitteet. - etiikka ja moraalit - eettiset teoriat arjessa - hyvä elämä YK:n Ihmisoikeuksien julistus sekä lasten oikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen maailmassa.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: - Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. - Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät - Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät - Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket - Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi

	Uskontojen näkyminen mediassa ja sen kriittinen arviointi. Uskontojen välinen vuorovaikutus ja dialogi. Ajankohtaiset yhteiskunnalliset eettiset kysymykset sekä vaikuttaminen ja osallistuminen yhteisössä. Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, yhteiskuntaopin, terveystiedon, maantiedon ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotajien mukaan.	Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10
--	---	--

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pu-v1 Uskonto päätty, valinnainen 1	Perusopetuksen sisältöjen tuki- ja kertauskurssi. Opiskellaan ja kerrataan aiemmin opittua opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus: Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10

Pu-v2 Uskonto päättö, valinnainen 2	Perusopetuksen sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittujen sisältöjen soveltamiseen ja opiskellaan uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali: Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10
---	---	--

8.1.9 Elämäkatsomustieto

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä aikuisten perusopetuksessa on edistää opiskelijoiden taitoa etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uudistavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa aktiivisesti omaan ajattelunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös opiskelijoiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun opiskelijan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena

on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee erityisesti seuraavia laaja-alaisen osaamisen alueita: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen ja vuorovaikutus (L2), arjen taidot (L3) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7).

Elämäkatsomustiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata opiskelijaa tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	et1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Opiskelija osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.
T2 vahvistaa opiskelijan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystä muun muassa perehtymällä Unescon maailmanperintöohjelmaan	et1	Tiedollinen yleissivistys	Opiskelija osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Opiskelija osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.
T3 ohjata opiskelijaa tuntemaan erilaisia uskonottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	et1	Tiedollinen yleissivistys ja taito soveltaa sitä arvos- telukykyisesti	Opiskelija tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailman- katsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehitys- kulkua, erityisesti seemiläi- sen monoteismin ja sekulaar- in humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnalli- sia vaiheita. Opiskelija osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkimus- ja tietee- lisesti.
T4 ohjata opiskelijaa tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	et1	Ymmärtäminen	Opiskelija osaa selittää us- konnollisen ajattelun luon- netta ja antaa esimerkkejä us- kontokritiikin pääpiirteistä
T5 ohjata opiskelijaa tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	et1	Käsitteiden hallinta ja tie- dollinen yleissivistys	Opiskelija osaa antaa esi- merkkejä katsomusvapau- desta ihmisoikeutena ja osaa antaa esimerkkejä joistakin katsomusvapauden turvaami- sen mekanismeista ja niiden puutteista erilaisissa tilan- teissa.
T6 ohjata opiskelijaa analysoimaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	et1	Ymmärtäminen ja arvos- telukyky	Opiskelija osaa kuvata erilais- ten ihmisten katsomukselli- sten valintojen taustalla olevia

			yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteluja.
T7 kannustaa opiskelijaa maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	et1	Ymmärtäminen, arvostelu, vuorovaikutustaidot ja toimintavalmiudet	Opiskelija osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.
T8 ohjata opiskelijaa huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	et1	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Opiskelija osaa käyttää eettisiä käsitteistöä sekä osaa tulkita ja soveltaa sitä.
T9 rohkaista opiskelijaa pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti sekä toimimaan vastuullisesti kestäväan tulevaisuuden hyväksi	et1	Käsitteiden hallinta, arvostelu, vuorovaikutustaidot ja toimintavalmiudet	Opiskelija osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestäväan elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Opiskelija tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	et1	Ymmärtäminen ja arvostelu	Opiskelija tietää tärkeimmät ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvät käsitteet ja osaa perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Elämäkatsomustiedon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pet1 Katsomukset ja ihmisoikeudet	Etiikan ja eettisen pohdinnan perusteet ja käsitteet - etiikka ja moraalit - eettiset teoriat arjessa - hyvä elämä Ihmisarvo, ihmisoikeudet ja yhdenvertaisuus sekä näihin liittyvät haasteet historiassa ja nykypäivänä. - YK:n Ihmisoikeuksien ja lasten oikeuksien yleismaailmallinen julistus - Ihmisoikeuksien toteutuminen maailmassa Teistiset ja ateistiset katsomukset nykymaailmassa - esimerkiksi sekulaari humanismi, Kristinuskko, Islam, Buddhalaisuus, Hindulaisuus ja Juutalaisuus	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: - Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. - Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät - Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät - Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket - Tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen.

	Katsomusvapaus, yhdenvertaisuus ja kulttuurien kohtaaminen erilaisissa yhteiskunnissa. Tutustuminen Unescon kulttuuri- ja luonnonperintökohteisiin ja näiden suojelun merkityksen ymmärtäminen. Kulttuurisen moninaisuuden tarkastelu rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä. Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, yhteiskuntaopin, terveystiedon, maantiedon ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotajien mukaan.	Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10
--	--	--

8.1.10 Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan historiatietoisuutta sekä ymmärrystä omista juuristaan. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa ymmärtämään ympäröivää yhteiskuntaa ja kulttuuria. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla opiskelijaa autetaan hahmottamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä. Historian opiskelu kehittää erityisesti opiskelijan ajattelua, monilukutaitoa sekä kulttuurien tuntemusta. Tarkoituksena on edistää opiskelijan kehittymistä oma-aloitteiseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi, joka kykenee suunnittelemaan tavoitteellisesti omaa tulevaisuuttaan.

Historian opetuksessa opiskelija perehtyy yhteiskunnan kehityksen päälinjoihin. Häntä ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta, moniperspektiivisyyttä ja historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Opiskelijaa ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Historian opiskelun kautta opiskelija oppii tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia sekä ymmärtämään yhteiskunnan tapakulttuuria ja toimintatapoja. Opiskelija tutustuu lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella ja että tämä kuva voi ajan kuluessa muokkaantua.

Historian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T1 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitoaan hahmottaa historian käsitteitä ja aikaa sekä kronologiaa	hi1	Käsitteiden ja kronologian hahmottaminen	Opiskelija ymmärtää historian käsitteitä ja kykenee sijoittamaan opiskelemaansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita asioita erilaisissa historiallisissa konteksteissa	hi1	Historiallisen empatian hallitseminen	Opiskelija kykenee eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.
T3 rohkaista opiskelijaa arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	h1	Syy-seuraussuhteen ymmärtäminen	Opiskelija osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.
T4 tukea opiskelijaa vahvistamaan taitojaan arvioida tietolähteiden luotettavuutta sekä ymmärtää niiden monitulkintaisuutta	h1	Lähteiden käyttö	Opiskelija osaa lukea erilaisia lähteitä, tuntee niiden tulkinnan ja luotettavuuden arvioinnin periaatteita sekä osaa soveltaa näitä arviointiperiaatteita Joihinkin lähdemateriaaleihin.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T5 harjaannuttaa opiskelijaa selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	hi1	Historian tulkitseminen	Opiskelija osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.
T6 auttaa opiskelijaa käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä sekä muodostamaan oman perustelun tulkintansa niiden pohjalta	hi1	Historiallisten tulkintojen selittäminen	Opiskelija osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan keskeisiä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä esittämään muutoksille syitä	hi1	Syy-seuraussuhteen ja muutoksen selittäminen	Opiskelija osaa kuvailla tärkeitä ihmisen elämään ja yhteiskuntaan vaikuttaneita muutoksia sekä niiden syitä historiallisessa kontekstissa.
T8 ohjata opiskelijaa perehtymään eri kulttuureissa ja ihmisten ajattelussa tapahtuneisiin muutoksiin	hi1	Muutoksen ja jatkuvuuden selittäminen	Opiskelija kykenee arvioimaan eri kulttuurien ja ihmisten ajattelussa tapahtuneiden muutosten syitä ja merkitystä.
T9 auttaa opiskelijaa oivaltamaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä sekä ihmisten motiiveja historian eri viitekehyksissä	hi1	Kehityksen ja Ihmisen toiminnan perusteleva	Opiskelija osaa kuvailla nykyisyyteen johtanutta kehitystä ja ihmisen toiminnan tarkoituksellisuutta historiallisessa viitekehyksessä.
T10 ohjata opiskelijaa tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja ja arvojännitteitä ja näissä tapahtuneita muutoksia	hi1	Yhteiskunnan arvojen muutokset	Opiskelija osaa kuvailla yhteiskunnassa olevia erilaisia arvoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja selittämään suomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteiskuntaa sen historiallisen kehityksen	hi1	Suomalaisen yhteiskunnan ymmärrys	Opiskelija osaa kuvailla suomalaista kulttuuria ja identiteettiä sekä selittää yhteiskunnan toimintaa ja arvioida tulevaisuutta.

kautta sekä arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla			
--	--	--	--

Historian kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Phi1 Suomen historian käänne- kohdat	Suomalaisen kulttuurin ja identiteetin rakentumiseen autonomian ajalla sekä Suomen historian keskeisimmät käännekohtat 1800-luvulla esim. - Ruotsin vallasta osaksi Venäjää - Taide ja suomalaiset Suomen valtiollinen kehitys sekä Suomen historian keskeisimmät käännekohtiin 1900-luvulla esim. - Itsenäistyminen - Sisällissota - Suomi ensimmäisessä ja toisessa maailmansodassa - Suomi toisen maailmansodan jälkeen - EU-jäsenyys Tutustuminen ihmisten arkielämän historiaan sekä hyvinvointiyhteiskunnan rakentamiseen ja elinkeinorakenteen muutoksiin 1800 - 1900-luvulla. - Elämää maalla ja kaupungissa - Perheen historiaa - Teollistuminen - Yhteiskunnan, kansalaisyhteiskunnan ja demokratian kehittyminen - Elinkeinot eri aikoina Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, yhteiskuntaopin ja maantiedon kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetuksena. Käytetään esimerkiksi: - Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. - Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät - Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät - Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket - Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Phi-v1 Historia päättö,	Perusopetuksen sisältöjen tuki ja kertauskurssi. Opiskellaan ja	Toteutus

valinnainen 1	kerrataan aiemmin opittua opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10
Phi-v2 Historia päättö, valinnainen 2	Perusopetuksen sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittujen sisältöjen soveltamiseen ja opiskellaan uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi

		Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10
--	--	--

8.1.11 Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin oppiaineen tarkoitus on vahvistaa opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskuntataitoja ja edistää opiskelijan valmiuksia toimia vastuuntuntoisena ja aktiivisena kansalaisena. Opiskelija ohjataan arvioimaan ja ymmärtämään suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja ja toimintatapoja sekä toimimaan erilaisuutta ymmärtävänä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavana yhteiskunnan jäsenenä. Oppiaineen tehtävänä on antaa tiedollinen perusta yhteiskunnan toiminnasta ja erilaisista rakenteista sekä vahvistaa opiskelijan omia tietoja ja taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnassa toimimisessa ja vaikuttamisessa sekä oman tulevaisuuden tavoitteellisessa suunnittelussa.

Oppisisällöissä otetaan huomioon ne käytännön tarpeet, joita opiskelijalla on eri elämäntilanteissa. Yhteiskuntataitojen kehittyminen alkaa yhteiskunnan perusrakenteiden ja palveluiden tuntemisesta. Opinnoissa edetään arkielämän tilanteista kohti laajempia taitoja ja syvempää yhteiskunnan tuntemusta. Opetuksessa harjaannutetaan opiskelijan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja sekä seurataan median välittämiä ajankohtaisia aiheita ja opetellaan arvioimaan välitettyä informaatiota kriittisen medialukutaidon hengessä.

Yhteiskuntaopin päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssit	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskuntataidot			
T1 perehdyttää opiskelija demokraattisiin arvoihin ja toimintatapoihin sekä kannustaa häntä kehittämään vaikuttamistaitojaan eettisesti kestäväällä tavalla	yh1, yh2		Ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 antaa opiskelijalle valmiuksia seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia mediasta ja muualta sekä harjaannuttaa hänen kriittistä medialukutaitoaan	yh1, yh2	Valmius seurata ajankohtaisia asioita ja tapahtumia kriittisen medialukutaidon hengessä	Opiskelija löytää kanavia ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraamiseen sekä kykenee arvioimaan

			saatua informaatiota kriittisesti.
T3 harjaannuttaa opiskelijan taitoja lukea ja ymmärtää erilaisia yhteiskunnallista tietoa sisältäviä aineistoja sekä muita tekstejä, kuvia, graafeja, lomakkeita ja esitteitä	yh1, yh2	Yhteiskunnallisen tiedon etsiminen ja tulkinta	Opiskelija osaa etsiä yhteiskunnallista tietoa eri lähteistä ja tulkita sitä.
T4 antaa opiskelijalle riittävät tiedot ja taidot kansalaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä perehdyttää hänet oikeusjärjestelmän perusteisiin	yh2	Opiskelijan tiedot yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta, keskeisistä laeista sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista	Opiskelijalla on perustiedot yhteiskunnan rakenteista, keskeisestä lainsäädännöstä ja yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.
T5 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan erilaisiin yhteisöihin ja vähemmistöryhmiin	yh1	Erilaiset yhteisöt ja vähemmistöt yhteiskunnan osana	Opiskelija osaa nimetä yhteiskunnan erilaisia yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä.
T6 perehdyttää opiskelija työelämässä vaadittaviin tietoihin, taitoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä antaa hänelle välineitä suunnitella omaa tulevaisuuttaan	yh1, yh2	Työelämän tuntemus ja oman tulevaisuuden suunnitteleminen	Opiskelija osaa kuvailla työelämän yhteiskunnallista merkitystä, sen tarjoamia mahdollisuuksia ja kykenee suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan.
Osallistuminen, vaikuttaminen ja yhteiskunnallisen tiedon soveltaminen			
T7 ohjata opiskelijaa ymmärtämään oman talouden ja kulutusvalintojen perusteita sekä julkisen talouden perusteita kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	yh1	Talouden toimintaa ja kuluttamista koskevat tiedot ja taidot	Opiskelija pystyy antamaan esimerkkejä omakohtaisesta yritteliästä ja vastuullisesta taloudellisesta toiminnasta sekä julkisen talouden perusteista.
T8 tutustuttaa opiskelija yhteiskunnan tarjoamiin osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin sekä kolmannen sektorin toimintaan	yh1	Osallistuminen, vaikuttaminen ja järjestötoiminnan tuntemus	Opiskelija kykenee käyttämään yhteiskunnasta hankkimiaan tietoja, näkemyksiä ja osaamista toimissaan kansalaisena.
T9 perehdyttää opiskelija oikeusvaltion toimintaan, vallankäyttöön ja peruslainsäädäntöön sekä julkisiin ja yksityisiin palveluihin	yh1	Oikeusvaltion toiminnan, vallankäytön, peruslainsäädännön sekä palvelujen tuntemus	Opiskelija osaa kuvailla oikeusvaltion toimintaa, vallankäytön ja lainsäädännön periaatteita sekä palveluita.
T10 auttaa opiskelijaa hahmottamaan työelämää ja sen vaatimia valmiuksia kuten koulutus, työkokemus ja kielitaito sekä ohjata häntä tiedostamaan omat mahdollisuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa työelämässä	yh2	Työelämän ja sen edellyttämien vaatimusten sekä omien mahdollisuuksien, oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemus	Opiskelija osaa eritellä työelämän edellyttämää osaamista sekä omia mahdollisuuksiaan, oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan työelämässä.
T11 tarjota opiskelijalle välineitä oman talouden ja elämän suunnitteluun sekä lisätä tietämystä kuluttajan oikeuksista ja velvollisuuksista	yh2	Oman talouden ja elämän suunnittelu sekä kuluttajana toimiminen	Opiskelija osaa eritellä oman talouden ja elämän suunnittelua sekä kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia.

Yhteiskuntaopin kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
--------------------	----------	-----------------------

Pyh1 Yhteiskuntajärjestelmä sekä julkiset palvelut	Tutustuminen julkisiin palveluihin • esim. Kela ja terveyspalvelut • viranomaisten toimintaan niin, että opiskelija osaa käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia palveluita ja ymmärtää viranomaisten toiminnan tavoitteet. Suomen yhteiskuntajärjestelmä ja poliittinen järjestelmä • demokratia ja vaikuttaminen • vaalit ja äänestämisen • kunta • puolueet • eduskunta ja hallitus • presidentti • hyvinvointiyhteiskunta Tutustuminen talouden peruskäsitteisiin ja ilmiöihin esim. • verotus • suhdanteet Tutustuminen esimerkkien avulla perustuslainsäädäntöön • Esim. perustuslaki ja järjestyslaki Yksilön oikeudet ja velvollisuudet. Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, historian, terveystiedon, maantiedon ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	Toteutus: Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetuksena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T5, T6, T7, T8, T9 Numeroarviointi 4-10
---	---	---

Pyh2 Työelämän tuntemus ja oma talous	Oman talouden suunnittelun perusteet • henkilökohtainen budjetti • maksutavat ja laskujen maksaminen • säästäminen • maksuhäiriöt • laina ja vakuudet • kestävä kuluttaminen sekä kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet Tutustuminen lähiympäristön yrityksiin ja muihin palveluiden tuottajiin. Tutustuminen yhteiskunnan tarjoamiin kouluttautumis- ja uramahdollisuuksiin sekä yrittäjyyteen. • Koulutusjärjestelmä Suomessa • Koulutuspolut ja koulutuspalvelut • Yritysmuodot ja yrittäjyys Suomessa Työelämän perustaitoja ja -tapoja. Työtä koskeva lainsäädäntö työntekijän näkökulmasta • työn hakeminen • työsuhde ja työsopimus • työntekijän oikeudet ja velvollisuudet • työsuhteen päättymisen • työehtosopimus • työaika, palkka ja lomat • työttömyys, TE-toimisto Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, historian ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat taidot: T1, T2, T3, T4, T6, T10, T11 Numeroarviointi 4-10
Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pyh-v1 Yhteiskuntaoppi päättö, valinnainen 1	Perusopetuksen sisältöjen tuki ja kertauskurssi. Opiskellaan ja	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät.

	kerrataan aiemmin opittua opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, historian, terveystiedon, maantiedon ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	• Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10
Pyh-v2 Yhteiskuntaoppi päättö, valinnainen 2	Perusopetuksen sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittujen sisältöjen soveltamiseen ja opiskellaan uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, historian, terveystiedon, maantiedon ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetuksena. Käytetään esimerkiksi: • Suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • Projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • Ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • Mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • Tiedonhakutehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen.

		Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Numeroarviointi 4-10
--	--	---

8.1.12 Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee opiskelijoiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoita ilmiöiden ymmärtämisessä ja käsitteiden rakentumisessa. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta opiskelijoiden taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa fysiikan opiskeluun	fy1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.

T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	fy1	Fysiikan merkityksen arvioiminen	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan osaamistaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	fy1	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kanalta	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestävänsä tulevaisuuden rakentamiseksi.
Tutkimisen taidot			
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	fy1	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	fy1	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Opiskelija osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden mukaan.
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen sekä tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulatioiden avulla	fy1	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Opiskelija osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen. Opiskelija osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen			
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti	fy1	Käsitteiden käyttö	Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Opiskelija osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä	fy1	Mallien käyttäminen	Opiskelija osaa käyttää yksinkertaisia malleja sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Opiskelija osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	fy1	Tietolähteiden käyttäminen	Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	fy1	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä.
T11 ohjata opiskelijaa saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten energiasta ja sähköstä	fy1	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Opiskelija osaa käyttää energiaa ja sähköön liittyviä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	fy1	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Opiskelija osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan.
---	-----	---	--

Fysiikan pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pfy1 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä	- Fysiikan merkitys omassa elämässä, eri ammateissa ja yhteiskunnassa - Mittaaminen ja mittaustulosten ilmoittaminen, mittayksiköt ja SI-järjestelmä, mittaustyön tulosten esittäminen taulukon tai graafisen esityksen avulla - Energia: eri energialajit, energian säilyminen ja energian tuotantotavat sekä niiden vaikutus ympäristöön - Lämpöenergia: lämmön siirtyminen, ominaislämpökapasiteetti, lämpötila ja kehon lämmönsäätely - Sähköenergia: sähkövaraus, sähkövirta, jännite ja teho - Kodin sähköturvallisuus - Sähkömagneettinen säteily ja hiukkassäteily: eri säteilyjen syntyvät ja säteilyn vaikutus elimistöön	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus, mahdollisesti esitelmät ja/tai tiedonhankintatehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurssi voi sisältää kokeellisen tehtävän. Kurssilla voidaan pitää suullisia/kirjallisia kokeita. Kokeiden tehtävänä on tukea oppimista ja arvioida oppimistuloksia jakson aikana. Arvioitavat tavoitteet T2-T12 Numeroarviointi 4-10
Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pfy-v1 Fysiikka päättö, valinnainen 1	Kurssin Pfy1 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus, mahdollisesti esitelmät ja/tai tiedonhankintatehtävät, Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia/kirjallisia kokeita. Kokeiden tehtävänä on tukea oppimista ja arvioida oppimistuloksia jakson aikana. Arvioitavat tavoitteet T2-T12 Numeroarviointi 4-10

Pfy-v2 Fysiikka päättö, valinnainen 2	Kurssin Pfy1 sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittuihin sisältöihin tai opiskellaan uusia sisältöjä.	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus, mahdollisesti esitelmät ja/tai tiedonhankintatehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia/kirjallisia kokeita. Kokeiden tehtävänä on tukea oppimista ja arvioida oppimistuloksia jakson aikana. Arvioitavat tavoitteet T2-T12 Numeroarviointi 4-10
--	---	---

8.1.13 Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailman kuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee opiskelijoiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemialla tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta opiskelijoiden taitojen kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata opiskelijoita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia soveltaa kemiallisia konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 kannustaa ja innostaa opiskelijaa kemian opiskeluun	ke1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena.
T2 ohjata opiskelijaa ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	ke1	Kemian merkityksen arvioiminen	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa.
T3 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan	ke1	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Opiskelija osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.
Tutkimisen taidot			
T4 kannustaa opiskelijaa muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä	ke1	Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Opiskelija osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.
T5 ohjata opiskelijaa toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia, työskentelemään turvallisesti ja tulkitsemaan tuloksia	ke1	Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Opiskelija hallitsee perustyötaitot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havainnot ohjeiden mukaan.
T6 ohjata opiskelijaa käyttämään tietoa ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimiseen, tukea opiskelijan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	ke1	Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Opiskelija osaa käyttää tietoa ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon hankkimiseen. Opiskelija osaa tehdä havainnot simulaatiosta.
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen			
T7 ohjata opiskelijaa käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti	ke1	Käsitteiden käyttö	Opiskelija osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Opiskelija osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.
T8 ohjata opiskelijaa käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	ke1	Mallien käyttäminen	Opiskelija osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.
T9 ohjata opiskelijaa käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä	ke1	Tietolähteiden käyttäminen	Opiskelija osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä.
T10 ohjata opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta	ke1	Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata kemiin liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen

			tiedon luonnetta ja kehittymistä.
T11 ohjata opiskelijaa ymmärtämään peruseräitä aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	ke1	Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Opiskelija osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutosten keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.
T12 ohjata opiskelijaa soveltamaan kemian tietoa ja taitoja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa	ke1	Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Opiskelija osaa käyttää kemian tietoa ja taitoja monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteissa, jossa kemiaa sovelletaan.

Kemian pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pke1 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä	- Kemikaalien käyttöturvallisuus, kemikaalien varoitusmerkit - Paloturvallisuus, palaminen kemiallisena reaktiona, palamistuotteet - Aineiden jaottelu: puhtaat aineet ja seokset, aineen olomuodot ja olomuotojen muutokset - Alkuaineet: metallit ja epämetallit - Yleisempien metallien ja epämetallien ominaisuus ja käyttö - Alkuaineiden kemiallinen merkintä - Muovit: ominaisuus ja käyttö, muovijätteet ja ympäristö - Atomit, ioni- ja molekyyliyhdisteet - Happamuus ja emäksisyys - Pitoisuus	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus, mahdolliset esitelmät ja/tai tiedonhankintatehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Kannustava ja monipuolinen jatkuva arviointi, joka perustuu joustaviin menetelmiin ja vuorovaikutukseen. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurssi voi sisältää kokeellisen tehtävän. Kurssilla voidaan pitää suullisia/kirjallisia kokeita. Kokeiden tehtävänä on tukea oppimista ja arvioida oppimistuloksia jakson aikana. Arvioitavat tavoitteet T2-T12 Numeroarviointi 4-10
Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pke-v1 Kemia päättö, valinnainen 1	Kurssin Pke1 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi.	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus, mahdolliset esitelmät ja/tai tiedonhankintatehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi

		Kannustava ja monipuolinen jatkuva arviointi, joka perustuu joustaviin menetelmiin ja vuorovaikutukseen. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia/kirjallisia kokeita. Kokeiden tehtävänä on tukea oppimista ja arvioida oppimistuloksia jakson aikana. Arvioitavat tavoitteet T2-T12 Numeroarviointi 4-10.
Pke-v2 Kemia päättö, valinnainen 2	Kurssin Pke1 sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittuihin sisältöihin tai opiskellaan uusia sisältöjä.	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus, mahdolliset esitelmät ja/tai tiedonhankintatehtävät. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Kannustava ja monipuolinen jatkuva arviointi, joka perustuu joustaviin menetelmiin ja vuorovaikutukseen. Arviointi perustuu tuntityöskentelyyn ja sisältöjen hallintaan. Kurssilla voidaan pitää suullisia/kirjallisia kokeita. Kokeiden tehtävänä on tukea oppimista ja arvioida oppimistuloksia jakson aikana. Arvioitavat tavoitteet T2-T12 Numeroarviointi 4-10.

8.1.14 Biologia

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja biologisia tietoja ja taitoja sekä ohjataan opiskelijaa kestäväan elämäntapaan.

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa opiskelijan luonnontuntemusta sekä ohjata ymmärtämään ekosysteemien toimintaa sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa pyritään työskentelemään myös luonnossa ja ohjataan opiskelijaa tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa pyritään käyttämään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa vahvistetaan oppimaan oppimista ja itsenäistä työskentelyä. Opetuksessa tuetaan myös ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää opiskelijan ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Opiskelijaa ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaa- minen
Biologinen tieto ja ymmärrys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	bi1	Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan ymmärtäminen	Opiskelija osaa kuvata ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Opiskelija ymmärtää monimuotoisuuden merkityksen ekosysteemien toiminnalle.
T2 auttaa opiskelijaa kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	bi1	Eliökunnan rakenteen sekä eliöiden rakenteen ja elintoimintojen ymmärtäminen	Opiskelija osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Opiskelija osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokitella ja vertailla eliöryhmiä.
T3 ohjata opiskelijaa ymmärtämään eliöiden sopeutumista elinympäristöihin ja luonnon monimuotoisuutta	bi1	Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden ymmärtäminen	Opiskelija osaa tehdä havainnot lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutusta eri elinympäristöihin. Opiskelija tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

T4 auttaa opiskelijaa ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita	bi1	Perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteiden hahmottaminen	Opiskelija ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutuksen eliöiden yksilönkehityksessä. Opiskelija osaa kuvata, miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.
T5 ohjata opiskelijaa arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön	bi1	Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Opiskelija osaa tehdä havainnot ja pieniä tutkimuksia lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista muutoksista. Opiskelija ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja -velvollisuudet.
Biologiset taidot			
T6 ohjata opiskelijaa kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	bi1	Luonnontieteellinen ajattelutaito	Opiskelija osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä ja tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiä. Opiskelija osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.
T7 ohjata opiskelijaa tekemään pienimuotoisia tutkimuksia ja antaa mahdollisuus käyttää biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	bi1	Biologisen tutkimuksen tekeminen	Opiskelija osaa tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.
T8 auttaa opiskelijaa soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässään	bi1	Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa.	Opiskelija ymmärtää, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa elämässään sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta.
Biologian asenne- ja arvotavoitteet			
T9 ohjata opiskelijaa syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan opiskelijan luontosuhdetta ja ympäristötietoutta	bi1	Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen ymmärtäminen	Opiskelija osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestävällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.
T10 innostaa opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	bi1	Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Opiskelija osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Biologian pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pbi1 Mitä elämä on?	• Elämän perusilmiöt • Eliökunnan rakenne, luokittelu, monimuotoisuus ja ekosysteemit • Perusteet evoluutiosta ja perinnöllisyydestä • Kestävä elämäntapa • Lajien tunnistaminen, esiintyminen ja sopeutuminen • Jokamiehenoikeudet • Tutkimuksen tekemisen harjoittelu Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, historian ja terveystiedon kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja painotetaan ja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat tavoitteet T1-T10 Numeroarviointi 4-10

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pbi-v1 Biologia päättö, valinnainen 1	Pbi1 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi. Opiskellaan ja kerrataan aiemmin opittua.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät

		• mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • tiedonhakehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat tavoitteet T1-T10 Numeroarviointi 4-10
Pbi-v2 Biologia päättö, valinnainen 2	Pbi1 sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittujen sisältöjen soveltamiseen ja opiskellaan uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • tiedonhakehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita.

		Arvioitavat tavoitteet T1-T10 Numeroarviointi 4-10
--	--	---

8.1.15 Maantieto

Oppiaineen tehtävä

Aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa laajennetaan aiemmin opittuja maantieteellisiä tietoja ja taitoja sekä tuetaan opiskelijan maailmankuvan rakentumista. Opiskelijaa ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan opiskelijaa sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat opiskelijaa toimimaan vastuullisesti omassa arjessa. Teknologian käyttö edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa maantiedon opetuksessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa opiskelijat tekevät havaintoja ja tutkimusta. Maantiedon opetuksessa vahvistetaan opiskelijoiden valmiuksia kestävästä kehityksestä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa opiskelijoille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys			
T1 tukea opiskelijan jäsenytneen karttakuvan rakentumista maapallolta	ge1	Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeinen paikannimistö	Opiskelija hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimityksen.
T2 ohjata opiskelijaa tutkimaan luonnon- ja kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä	ge1	Luonnon- ja kulttuuri-maantieteellisten ilmiöiden ymmärtäminen	Opiskelija osaa selittää esimerkkien avulla Maan planeetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden.

			Opiskelija osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.
T3 kannustaa opiskelijaa pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	ge1	Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Opiskelija osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Opiskelija osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.
Maantieteelliset taidot			
T4 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	ge1	Maantieteellinen ajattelutaito	Opiskelija osaa selittää, että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, kaupunki, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Opiskelija osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.
T5 ohjata opiskelijaa kehittämään tilataajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärtämistä	ge1	Tilataajun kehittyminen	Opiskelija osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.
T6 ohjata opiskelijaa harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja	ge1	Geomediataidot	Opiskelija osaa käyttää geomedian maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä.
T7 ohjata opiskelijaa kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	ge1	Tutkimustaidot	Opiskelija osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Opiskelija osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.
T8 harjaannuttaa opiskelijaa havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida opiskelijaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	ge1	Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Opiskelija osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja

			osaa selittää tapahtumien taustoja.
T9 tukea opiskelijaa kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätöitä	ge1	Ryhmätyöskentely- ja argumentointitaidot	Opiskelija osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä.
T10 ohjata opiskelijaa vaalimaan luontoa ja rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta	ge1	Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Opiskelija toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet			
T11 tukea opiskelijaa kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	ge1		Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.
T12 ohjata opiskelijaa arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	ge1		Asenne- ja arvotavoitteisiin liittyvä arviointi ei vaikuta arvosanan muodostukseen.

Maantiedon pakollinen kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pge1 Muuttuva maapallo ja kestävä tulevaisuus	- Maapallon karttakuva ja keskeinen paikannimistö - Karttataidot ja liikkuminen kartan avulla - Planetaarisuus, maapallon kehät ja vyöhykkeisyys - Maailman luonnon- ja kulttuurimaisemat - Kotiseudun erityispiirteet ja Suomen maisema-alueet - Luonnonvarojen riittävyys ja kestävä käyttö - Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja muita ympäristönmuutoksia - Tutkimuksen tekemisen harjoittaminen Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, yhteiskuntaopin ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja painotetaan ja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetuksena. Käytetään esimerkiksi: - suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. - projektit, esitelmät, ryhmätöitä, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät - ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät - mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket - tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen

		hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat tavoitteet T1–T12 Numeroarviointi 4-10
--	--	---

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pge-v1 Maantieto päättö, valinnainen 1	Pge1 sisältöjen tuki- ja kertauskurssi. Opiskellaan ja kerrataan aiemmin opittua.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät. • projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • tiedonhakutehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat tavoitteet T1–T12 Numeroarviointi 4-10
Pge-v2 Maantieto päättö, valinnainen 2	Pge1 sisältöjä syventävä kurssi. Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittujen sisältöjen soveltamiseen ja opiskellaan uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti.	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena. Käytetään esimerkiksi: • suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät.

		• projektit, esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät • ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät • mahdollisuuksien mukaan tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket • tiedonhake tehtävät Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin. Lisäksi arviointi perustuu sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia, ja/tai kirjallisia kokeita sekä mahdollisesti/tarvittaessa muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat tavoitteet T1–T12 Numeroarviointi 4-10
--	--	--

8.1.16 Terveystieto

Terveystiedon kurssi on pakollinen päättövaiheessa, jos terveystiedon opintoja ei ole sisältynyt opiskelijan aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opintoihin.

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on opiskelijoiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuden liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Terveystietoa tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Keskeistä on ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea opiskelijoiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittämistä.

Terveysosaamisen avulla opiskelijat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat opiskelijoiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin- ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoite	Kurssi	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys			
T1 ohjata opiskelijaa ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä	te1	Terveyteen liittyvät käsitteet	Opiskelija osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Opiskelija pystyy esittelemään elämänkulun eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä.
T2 ohjata opiskelijaa kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	te1	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Opiskelija osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Opiskelija pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitailanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.
T3 ohjata opiskelijaa kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista	te1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T4 ohjata opiskelijaa pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta	te1	Terveydellisen kehityksen analysointi	Opiskelija osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle.
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy			
T5 ohjata opiskelijaa syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä	te1	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen	Opiskelija pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Opiskelija osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

T6 tukea opiskelijan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	te1	Terveyteen, turvallisuuden ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Opiskelija osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Opiskelija osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
T7 ohjata opiskelijaa tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja	te1		Ei käytettävä arvosanan muodostamisen perusteena. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri			
T8 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	te1	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Opiskelija osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.
T9 ohjata opiskelijaa luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä käyttämään terveyspalveluja asianmukaisesti	te1	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Opiskelija osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Opiskelija osaa kuvata miten haakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.
T10 ohjata opiskelijaa ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveyskäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	te1	Terveyskäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Opiskelija osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Opiskelija osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

Terveystiedon kurssi aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pte1 Terve elämä	Terveyden eri ulottuvuudet yksilön näkökulmasta: • psyykinen • sosiaalinen • fyysinen Terveyden ulottuvuudet yksilöä laajemmista näkökulmista: • yhteiskunnallinen • globaali	Toteutus monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetuksena, suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät, projektit, oppilaiden esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät, ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat

	Elämää tarkastelevat näkökulmat: • terveyden edistäminen • sairauksien ehkäisy • liikunta - ravinto - uni ja lepo - päihteet. • elämäntilanne ja ihmisen kasvu • Ihmis- ja perhesuhteet, • seksuaaliterveys sekä ihmisen kasvun ja kehityksen yleiset tunnuspiirteet, monimuotoisuus ja henkilökohtaisuus. Terveyden voimavaroista tarkastellaan: • mielenterveyttä • hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä • mielekäs vapaa-ajan toiminta. Turvallisuustaidot ja -valmiudet: • ensiaputaidot • itsehoitoa • tuen ja avun hakeminen Ajankohtaiset terveystilanteet: • kestävä kulutus Terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden tarkastelu. Asioita käsitellään ainerajat ylittävästi Suomen kielen, yhteiskuntaopin ja biologian kanssa. Sisältöjä ja materiaaleja eriytetään tarvittaessa ryhmän taitotasojen mukaan.	tehtävät, tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket, tiedonhakutehtävät. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin sekä sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Kurssilla voidaan pitää arvioitavia suullisia ja/tai kirjallisia kokeita sekä muuhun näyttöön perustuvia kokeita. Arvioitavat tavoitteet T1-T10 Numeroarviointi 4-10
Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pte-v1 Terveystieto päättö, valinnainen 1	• Pte1sisältöjen tuki- ja kertauskurssi • Päättövaiheen pakollisen kurssin sisältöjä syventävä kurssi • Perehdytään tarkemmin jo aiemmin opittujen sisältöjen soveltamiseen • Terveyden ulottuvuuksien tarkastelu globaalista näkökulmasta • Opiskellaan uusia sisältöjä opiskelijoiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti	Toteutus Monipuoliset opetusmenetelmät opettajan johdolla kontaktiopetusena, suulliset, kirjalliset, ja havainnointitehtävät, projektit, oppilaiden esitelmät, ryhmätyöt, toiminnalliset ja soveltavat tehtävät, ilmiölähtöiset ja yhteiskunnalliset tietoihin ja taitoihin perustuvat tehtävät, tutustumiskäynnit, vierailut, vierailijat ja retket, tiedonhakutehtävät. Arviointi Arviointi perustuu tuntityön ja tehtävien jatkuvaan arviointiin sekä sisältöjen hallintaan, oppiaineelle tyypilliseen tietojen ja taitojen hallintaan ja soveltamiseen. Arvioitavat tavoitteet T1-T10 Numeroarviointi 4-10

8.1.17 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot

Oppiaineen tehtävä

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen tehtävänä on tukea opiskelijoita siten, että heillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet suoriutua opinnoistaan sekä lisätä opiskelijan oppimisvalmiuksia, oppimaan oppimisen taitoja ja ymmärtämystä omien valintojen ja toiminnan seurauksista. Samalla opiskelijan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidot kehittyvät. Ohjauksessa otetaan huomioon opiskelijan kokonaistilanne käsittelemällä opintojen lisäksi myös arjenhallintaa sekä mahdollisia elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyviä seikkoja. Oppiaine tukee opiskelijan taitoa arvioida realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tehtävänä on myös lisätä hyvinvointia ja ehkäistä ennalta opintojen keskeyttämistä sekä edistää opiskelijoiden osallisuutta ja yhteiskunnallista tasa-arvoa. Jokaiselle opiskelijalle laaditaan opintojen alussa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana opinto-ohjelma sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelma. Opiskelusuunnitelmaa seurataan ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa.

Opiskelija saa opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Lisäksi hän saa monipuolisen kuvan koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä jatkosuunnitelmien tueksi. Opiskelijaa ohjataan käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Opiskelija tekee jatko-opintosuunnitelman, jossa otetaan huomioon opiskelijan pitkän aikavälin tavoitteet.

Ammatillisen ohjauksen avulla opiskelija tekee itselleen sopivan urasuunnitelman. Urasuunnitelma sisältää pitkän aikavälin ammatilliset tavoitteet sekä niihin pääsemiseksi tarvittavat lähitulevaisuuden toimenpiteet. Opiskelija saa ohjauksen ja työelämään tutustumisen avulla tietoa ja palautetta ammattitaidostaan ja osaamisestaan sekä niiden soveltuvuudesta suomalaiseen työelämään.

Mahdollista ammatillista osaamista ja sen kehittymistarpeita käsitellään ohjauskeskusteluissa ja arvioidaan työelämään tutustumalla tai työelämäjaksoilla. Osaamisen selvittämisessä arvioidaan opiskelijan tietoa, taitoja ja pätevyyttä.

Työelämätaidot ovat yleisiä tietoja ja taitoja, joita tarvitaan työelämässä. Työelämätaitoja kehittämällä helpotetaan opiskelijan siirtymistä työelämään ja selviytymistä työelämässä.

Arvioinnin kohteet opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineessa aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Opetuksen tavoitteet	Kurssit	Arvioinnin kohteet
Itsetuntemus		
T1 ohjata tunnistamaan omiin valintoihin vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	ot1	Itsearviointitaidot
Tiedonhakutaidot ja monilukutaito		
T2 ohjata tuntemaan keskeiset jatkokoulutukseen ja ammatinvalintaan liittyvät tietolähteet sekä etsimään tietoa ja käyttämään erilaisia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita	ot1	Tietolähteiden ja tietopalveluiden tarkoituksenmukainen käyttö
T3 ohjata käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa opinnoissa	ot1, ot2	Tieto- ja viestintätekniset taidot
Oppimaan oppimisen taidot		

T4 kannustaa ja ohjata opiskelijaa kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	ot1, ot2	Opiskelu-, oppimis- sekä itsearviointitaitojen kehittyminen
Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata opiskelijaa asettamaan tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	ot1, ot2	Tavoitteellinen työskentely
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T6 vahvistaa valmiuksia toimia erilaisissa opiskelu- ja työ -ympäristöissä ja erilaisissa ryhmissä	ot1, ot2	Ryhmätyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaidot
T7 kehittää kykyä itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen, aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen	ot1, ot2	Itsenäinen työskentely
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T8 ohjata saamaan kokemuksia erilaisista työtehtävistä ja selkeyttää jatkosuunnitelmia	ot2	Kokemusten ja tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		
T9 ohjata ymmärtämään ja hankkimaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, ammateista, yrittäjyydestä ja työelämästä	ot1, ot2	Tiedon hyödyntäminen jatkosuunnitelmia laadittaessa
T10 opastaa laatimaan ja päivittämään työnhaun asiakirjat	ot2	Työnhaun asiakirjojen laatiminen
T11 opastaa tunnistamaan erilaiset työnhaun toimintatavat ja hakemaan itsenäisesti työtä	ot2	Tiedonhankintataidot ja itsenäinen työskentely
T12 ohjata käyttämään tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja taroituksenmukaisuutta	ot1, ot2	Tietolähteiden käyttö omassa jatko-opinto- ja urasuunnittelussa

Opinto-ohjaus ja työelämätaidot -oppiaineen kurssit aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Kurssien tarkoituksena on antaa välineitä opiskelijan jatko-opintoihin tai työelämään suuntautumista varten.

Pakolliset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pot1 Jatko-opinnot ja ammatinvalinta	• opiskelu- ja tiedonhankintataidot • suomen koulutusjärjestelmä • koulutustieto, työelämätieto ja yrittäjyys • tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut • henkilökohtainen opiskelusuunnitelma • jatko-opintosuunnitelma	Toteutus henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, vierailut, koulun ulkopuoliset ympäristöt Arviointi Vuorovaikutteinen arviointi, kannustava ja ohjaava palaute, joustavat menetelmät. Arvioitavat tavoitteet: T1 – T12 S=suoritettu/ H=hylätty
Pot2 Työelämäosaaminen	• ammattitieto, erilaiset työtehtävät oman urasuunnitelman näkökulmasta	Toteutus

	• koulutustieto oman urasuunnitelman näkökulmasta • työnhaku • oma-aloitteisuus ja aktiivisuus urasuunnittelussa • henkilökohtainen opiskelusuunnitelma • jatko-opintosuunnitelma	henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, koulutus- ja työpaikkavierailut, työelämäjakso, koulun ulkopuoliset ympäristöt Arviointi Vuorovaikutteinen arviointi, kannustava ja ohjaava palaute, joustavat menetelmät. Arvioitavat tavoitteet: T1 – T12 S=suoritettu/ H=hylätty
--	---	---

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pot-v1 Opinto-ohjaus ja työelämätaidot, valinnainen	• Työelämään tutustuminen • Ammatilliseen koulutukseen tutustuminen • Lukiokoulutukseen tutustuminen	S=suoritettu/ H=hylätty

8.1.18 Muu perusopetukseen soveltuva aine tai aihealue sekä valinnaiset kurssit

Opetuksen järjestäjä voi sisällyttää paikallisen opetussuunnitelman päättövaiheen opetustarjontaan myös muita aineita tai aihealueita edellyttäen, että ne tukevat aikuisten perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi muut vieraat kielet, taide- ja taitoaineet, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, ammatilliset opinnot, työelämään liittyvä osaaminen tai työelämään tutustuminen.

Valinnaisia kursseja aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa voivat olla esimerkiksi eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamista edistävät tukikurssit.

8.1.18.1 Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjontaan mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa pyritään edistämään oppilaiden liikuntatietoisuutta liikunnan avulla. Näitä osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelemineen. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja sääntely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Liikunnan päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä

Opetuksen tavoitteet	Kurssi	Arvioinnin kohteet op- piaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, ko- keilemaan erilaisia liikunta- muotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	li1	Työskentely ja yrittämi- nen	Oppilas osallistuu liikunta- tuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja har- joitellen erilaisia liikunta- muotoja.
T2 ohjata oppilasta har- jaannuttamaan havainto- motorisia taitojaan eli ha- vainnoimaan itseään ja ym- päristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilan- teisiin sopivia ratkaisuja	li1	Ratkaisujen teko erilai- sissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia rat- kaisuja erilaisissa liikuntati- lanteissa.
T3 ohjata oppilasta harjoit- telun avulla kehittämään ta- sapaino- ja liikkumistaito- jaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja sovel- taa niitä monipuolisesti eri- laisissa oppimisympäris- töissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	li1	Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumis- taidot), eri liikuntamu- odoissa	Oppilas osaa käyttää, yh- distää ja soveltaa tasa- paino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa lii- kuntamuodoissa.
T4 ohjata oppilasta harjoit- telun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	li1	Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yh- distää ja soveltaa välineen- käsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamu- odoissa.
T5 kannustaa ja ohjata op- pilasta arvioimaan, ylläpitä- mään ja kehittämään fyysi- siä ominaisuuksiaan: voi- maa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	li1	Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysi- siä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.
T6 ohjata oppilasta turvalli- seen ja asialliseen toimin- taan	li1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.
Sosiaalinen toimintakyky			

T7 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	li 1	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T8 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	li1	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.
Psyykinen toimintakyky			
T9 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	li1	Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T10 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	li1	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T11 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	li1	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T12 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	li1	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Liikunta aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
Pvlii1 Liikunta	Ryhmän toimintaa ja toisten huomioimista edistävät joukkuepelit paripelit: - Jalkapallo - Käsipallo - Koripallo - Salibandy - Lentopallo - Mailapelit - Jääpelit Omien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen ja tulevaisuutta varten omaa terveydellistä edistymistä parantavat liikuntamuodot: - Kuntosaliharjoitukset	Toteutus Monipuoliset liikuntalajit vuodenajan mahdollisuuksista riippuen kontaktiopetuksessa. Henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Opettaja arvioi kontaktiopetuksessa opiskelijan liikuntataitoja, ryhmässä toimimisen taidot, toisen huomioon ottamista.

	• Yleisurheilu • Kuntoliikunta • Joukkuepelit • Paripelit Uusien myönteisten liikuntakokemusten saaminen eri ja erilaisten taitojen harjoitteluun liikuntamuodoissa.	Arviointi perustuu opiskelijan toimintaan joukkuepeleissä, nelinpeleissä, kaksinpeleissä, opiskelijan toimintaan kuntoliikunnan eri muodoissa. Arvioitavat tavoitteet T1 -T9 Numeroarviointi 4-10.
Pvlii2 Liikunta	Ryhmän toimintaa ja toisten huomioimista edistävät joukkuepelit paripelit: • Jalkapallo • Käsipallo • Koripallo • Salibandy • Lentopallo • Mailapelit • Jääpelit • Soveltavat pelit Omien fyysisten ominaisuuksien kehittäminen ja tulevaisuutta varten omaa terveydellistä edistymistä parantavat liikuntamuodot: • Kuntosaliharjoitukset • Yleisurheilu • Kuntoliikunta • Joukkuepelit • Paripelit • Havaintomotoriikan harjoitteet • Soveltavat pelimuodot Uusien myönteisten liikuntakokemusten saaminen eri ja erilaisten taitojen harjoitteluun liikuntamuodoissa.	Toteutus Monipuoliset liikuntalajit vuodenajan mahdollisuuksista riippuen kontaktiopetuksessa. Henkilökohtainen ohjaus, pienryhmä- ja ryhmäkohtainen ohjaus, koulun ulkopuoliset ympäristöt. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi. Opettaja arvioi kontaktiopetuksessa opiskelijan liikuntataitoja, ryhmässä toimimisen taidot, toisen huomioon ottamista Arviointi perustuu opiskelijan toimintaan joukkuepeleissä, nelinpeleissä, kaksinpeleissä, sekä opiskelijan toimintaan kuntoliikunnan eri muodoissa. Arvioitavat tavoitteet T1 -T9 Numeroarviointi 4-10.

8.1.18.2 Tieto- ja viestintätekniikka

Tieto- ja viestintätekniikka aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa

Valinnaiset kurssit	Sisällöt	Toteutus ja arviointi
PvTv1 Tieto- ja viestintätekniikka	• Koulun sähköiseen oppimisympäristöön tutustuminen • Yleisimmät tieto- ja viestintätekniikan sovellukset • Verkkoidentiteetin ja yksityisyyden suojaus • Tiedonhaku	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus Opiskelijoiden kielitaidon ja tietotekniikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittämisen kielitieteiden työskentelytapojen avulla.

	• Tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohteet	Oppimistehtävät voidaan mahdollisuuksien mukaan valita siten, että ne tukevat muiden oppiaineiden opiskelua. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi Arviointi S/Hyl.
PvTvt2 Tieto- ja viestintätekniikka	Kurssilla syvennetään PvTvt1-kurssin sisältöjä.	Toteutus Ryhmäkohtainen ja henkilökohtainen ohjaus Opiskelijoiden kielitaidon ja tietotekniikan opetuksessa keskeisten käsitteiden hallinnan kehittämisen kielitietoisten työskentelytapojen avulla. Oppimistehtävät voidaan mahdollisuuksien mukaan valita siten, että ne tukevat muiden oppiaineiden opiskelua. Materiaali Opettajan antama tai osoittama materiaali. Arviointi Jatkuva, monipuolinen ja oppimista tukeva arviointi Arviointi S/Hyl.

LIITE 1 Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun asetuksen 5 ja 7 §:n muuttamisesta

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2017

135/2017

Valtioneuvoston asetus

perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 ja 7 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

muutetaan perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2012) 5 §:n 3 momentti ja 7 § seuraavasti:

5 §

Muille kuin oppivelvollisuuttaan suorittaville oppilaille annettavan opetuksen erityiset tavoitteet

Oppivelvollisuusiän ylittäneille annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on opiskelijan osaaminen, elämäkokemukset, olosuhteet, ikä sekä kieli- ja kulttuuritausta huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot ja taidot, parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja jatko-opintovalmiuksia sekä edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä. Oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajille annettavan perusopetuksen tehtävänä on myös tukea kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

7 §

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen tuntijako

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen alkuvaiheeseen käytettävä aika jaetaan opetukseen ja ohjaukseen seuraavasti:

135/2017

		Alkuvaihe			
		Lukutaitovaihe*			
		Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Kielet	yhteensä vähintään	15		21	
	Äidinkieli ja kirjallisuus	15	----	17	----
	Vieras kieli		----	4	----
Matematiikka		3	----	5	----
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus		2	----	3	----
Ympäristö- ja luonnontieto		1	----	2	----
Terveystieto			----	1	----
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot		2	----	2	----
Muita perusopetukseen soveltuvia oppiaineita ja aihealueita			----		----
Tarjottavat valinnaiset kurssit vähintään**			6		10
Yhteensä vähintään		27		38	
---- Kurseja voidaan järjestää, jos opetussuunnitelmassa niin määrätään.					
* Lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä numeerisia perustaitoja tarvitseville.					
** Voi sisältää opetussuunnitelmassa määrätyn mukaisesti oppiaineiden ja aineryhmien valinnaisia kursseja, ammatillisia tai lukio-opintoja, työelämään tutustumista sekä muita oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen soveltuvia kursseja.					

135/2017

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen päättövaiheeseen käytettävä aika jaetaan opetukseen ja ohjaukseen seuraavasti:

	Pakolliset kurssit	Valinnaiset kurssit
Kielet yhteensä vähintään	20	----
Aidinkieli ja kirjallisuus	*	----
Toinen kotimainen kieli	*	----
Vieraat kielet	*	----
Matematiikka	8	----
Uskonto/elämänkatsomustieto	1	----
Yhteiskunnalliset oppiaineet		
Historia	1	----
Yhteiskuntaoppi	2	----
Luonnontieteelliset oppiaineet		
Fysiikka	1	----
Kemia	1	----
Biologia	1	----
Maantieto	1	----
Terveystieto	1**	----
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	----
Muita perusopetukseen soveltuvia oppiaineita ja aihealueita		----
Tarjottavat valinnaiset kurssit vähintään***		10
Yhteensä vähintään	46	
— Kurssit voidaan järjestää, jos opetussuunnitelmassa niin määrätään.		
* Kurssit on tarjottava. Tarjottavien kurssien määrästä määrätään opetussuunnitelmassa, äidinkieltä ja kirjallisuutta kuitenkin vähintään 4 kurssia. Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-kielen oppimäärän mukaisesti.		
** Pakollinen, jos terveystiedon opintoja ei ole sisällytynyt opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.		
*** Voi sisältää opetussuunnitelmassa määrätyn mukaisesti oppiaineiden ja aineryhmien valinnaisia kursseja, ammatillisia- tai lukio-opintoja, työelämään tutustumista sekä muita oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetukseen soveltuvia kursseja.		

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa, jos opetussuunnitelmassa niin määrätään.

135/2017

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Helsingissä 23 päivänä helmikuuta 2017

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

Hallitusneuvos Janne Öberg

LIITE 2 Aikuisten perusopetuksen tuntijako

Lukutaitovaihe

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Tarjottavat valinnaiset kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus	15	2
Matematiikka	3	2
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus	2	2
Ympäristö- ja luonnontieto	1	2
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	6
Liikunta	-	1
Tieto- ja viestintätekniikka	-	1
Yhteensä vähintään 27 kurssia		

Alkuvaihe

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Tarjottavat valinnaiset kurssit
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	17	2
Englanti	4	2
Matematiikka	5	2
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus	3	2
Ympäristö- ja luonnontieto	2	2
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	6
Liikunta	-	2
Tieto- ja viestintätekniikka	-	1
Terveystieto	-	1
Yhteensä vähintään 38 kurssia		

Päättövaihe

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Tarjottavat valinnaiset kurssit
Suomen kieli ja kirjallisuus /suomi toisena kielenä ja kirjallisuus	11	2
Vieras kieli, A-englanti	8	2
Toinen kotimainen kieli, ruotsi	8	-
Matematiikka	8	2
Uskonto / elämäntutkimus	1	2
Historia	1	2
Yhteiskuntaoppi	2	2
Fysiikka	1	2
Kemia	1	2
Biologia	1	2
Maantieto	1	2
Terveystieto	1	1
Opinto-ohjaus ja työelämätaidot	2	6
Liikunta	-	3
Tieto- ja viestintätekniikka	-	2
Yhteensä vähintään 46 kurssia		